

7md

2015 m. kovo 27 d., penktadienis

Nr. 12 (1118) Kaina 0,81 Eur / 2,80 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | F o t o g r a f i j a | K i n a s

Lietuvos kultūros taryba skelbia pirmojo 2015 m. kvietimo rezultatus

(...) Lietuvos kultūros taryba tvirtai įsitikinusi, kad stipri kultūrinė žiniasklaida yra gyvybingos kultūros raidos ir jos brandos sėlyga. LKT nuomone, Lietuvoje susidariusi kultūrinės žiniasklaidos rėmimo sistema yra ydinga, nes neužtikrina normalių kultūros skaidos ir refleksijos galimybų bei sudaro sėlygas finansavimo painiai; taip kyla įtampų, formuoja nepasitikėjimo ir susiprišinimo atmosfera.

Siekdama keisti susidariusią situaciją ir vengdama akivaizdaus Spaudos, radio ir televizijos fondo ir LKT suteikiamas paramos dubliavimosi, LKT priėmė sprendimą neremti SRTF remiamos kultūrinės žiniasklaidos projekty. LKT siūlo visoms suinteresuotoms šalims pradėti konstruktyvią diskusiją ir pagaliau išspręsti šio kultūros laukui labai svarbus finansavimo fondo sistemos klausimą. (...)

LKT sudaro literatūrologė Gintautė Žemaitytė, fotomenininkas Stanislovas Žvirgždas, kompozitorius Vidmantas Bartulis, dailininkas Saulius Valius, bibliotekininkė Rima Maselytė, kultūros paveldo ekspertė Rūta Janonienė, teatro kritikas Vaidas Jauniškis, dirigentas Remigijus Vilys, architektas Kęstutis Pempė, tautinių mažumų atstovė Pillė Veljataga ir tarybos pirmininkė, kultūros vadybininkė Daina Urbanavičienė

„Tėvų kambarys“ fragmentas. 2015 m.

Pokalbis su Aureliją Maknytė

8

„Kino pavasario“ filmai: „Mamytė“, „Feniksas“

Kino teatras „Lietuva“ dabar

A. NARŪŠYTĖS NUOTR.

Apie vieną Vilniaus „piktžaizdę“

Viešoji kultūrinė erdvė ir laikinumo dešimtmetis

Skaidra Trilupaitytė

Sovietmečio kultūrinį erdvę likimai jau seniai tapo žurnalistinio dėmesio objektu. Kartais užpleistu „šiuukšlynu“, o kartais ir su urbanistiniu paveldu siejami statiniai šalių sostinėje – Vilnius koncertų ir sporto rūmai, Profesų rūmai, „Lietuvas“ kino teatras, Geležinkeliečių kultūros rūmai ir kt. – sulaukę ne vieno pasiūlymo dėl ateities. Viešojoje erdvėje netolygiai besikeičiantis požiūris į vieną ar kitą opią problemą paprastai nerodo logikos ar nuoseklų visuomenės „sąmonėjimo“ procesų. Turint minty nuolatinės manipuliacijas žiniasklaida, nenuostabu, jog išsivazdavimas apie sovietinės praeities ženklius kinta, nors statinių istorijos neretai panašios. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, viešosios erdvės – pastatai arba juose esančios patalpos – buvo perduoti (dažniausiai itin pigiai parduodant) privačiam sektoriniui, ši veiksmą aiškinant tuo,

jog naujas savininkas („investuotojas“) sugebės „kur kas geriau“ tvarkytis su tokiu erdvė valdymo problemomis.

Kone fatališkas viešojo turto privatizacijos motyvas („kitai neįmanoma“) buvo ideologinės prigimties. Panašiai kaip ir „investicijų“ mitas bei su juo susiję pasakojimai apie miesto prisikėlimą. Efektingos vizualizacijos ir praktiniai sprendimai neretai „ištringa“ tarp būto ir būsimimo laiko. Tai, žinoma, nereiškia, jog nieko nevyksta. Su „praeities monstra“ kultūrinėje vaizduotėje besiasocijuojantis gelžbetonis vis labiau nusidėvi. Begant metams keiciiasi miesto valdžia, įstatymai ir savininkai; keičiamos ir vystytojų vizijos, kaip ir „monstrų“ vietoje ateityje neva iškilišančių statinių paškirtys. Šiame laikinumo kontekste maga dar syki pažvelgti į buvusio „Lietuvas“ kino teatro Vilniuje situaciją. Galime trumpai prisiminti, jog statinys privatizuotas 2002 m., o 2005 m. (paskelbus apie paties ki-

no teatro uždarymą) prasidėjo ganančių reikalavimus kėlę protestai. Uždarytame kino teatre ir šalimais susibūrė ligi tol precedentu neturėjusi visuomeninė iniciatyva – *pro-testo laboratorija*, signalizavusi aktyvesnių visuomenės grupių pasipriešinimą neskaidriai politikai. Pasipirktimą čia inspiravo ne melė praeiciai, o rūpestis ateitimini. Mat sklypą itin pigiai išsigijusi bendrovė siekė pasivirtinti detaliojo planavimo sėlygas, leidžiančias nugriauti kino teatra, o atsilaisvinusią vietą (taip pat ir aikštę) užstatyti daugiaubčiu daugiaaukščiu gyvenamuoju namu. UAB „Rojaus apartamentai“ projekte buvo numatytos ir dvi nedidelės kino salės (deja, nepaisant to, jog valstybinė žemė nuomas sutartimi tuo metu buvo išnuomota „veiklai, susijusiai su kinu“, teisinių garantijų dėl kino veiklos būsimame daugiabutyje nebuvė)¹.

Žvelgiant į platesnį urbanistinės

NUKELTA | 6 PSL.

Ryšys su tradicija

Koncertas „Epochų aidai“ Nacionalinėje filharmonijoje

Paulina Nalivaikaitė

Ne paslaptis, kad daugumos muzinkų siekis būti originaliems, laužyti tradicijas, kurti naujai yra tapęs kliše. Ir tiktamenas pavyksta sukurti absolūciai savitą, tradicijas pancegiant kūrinį, tačiau neretai jis telieka vienkartiniu, eksperimentiniu pobūdžiu. Nuo tradicijų, nuo pamatu, ant kurų pastatyta sava kultūra ir jos formos, įaugusios į mūsų (pa)simonę, pabėgti vargu ar įmanoma. Ir vargu ar reikia, nes kūrybiškas požiūris į ankstesnių epochų (arba kartu) palikimą, pasinaudojant gyvenamam laikui būdingomis priemonėmis, nulemia, kad mūsų dienoms pritaikoma tradicija tampa mums aktuali, o pats kūrinys, išsaugojęs savo kultūros pagrindus, – artimas suvokėjui. Bendravimas su tradicija – būtent tokia buvo kovo 18 d. Nacionalinėje filharmonijoje vykusio koncerto teminė gija. Smuikininkė Rūta Lipinaitytė, pianistas Darius Mažintas ir Čiurlionio kvartetas parengė programą, kurioje iš XIX a. pabaigos – XX a. kūrėjų prizmės žvelgia į liaudies, baroko bei ankstyvojo romantizmo muzikinį palikimą.

Koncerto pradžioje nuskambėjusime Sergejaus Prokofjevo Styginių kvartete Nr. 2, op. 92, F-dur mezgamas dialogas su liaudies muzika; lyg simbolika, kad muzikinius potyrius pradėjo kūrinys, atspindintis autentiškiausius žmonijos kultūros kłodus. Kaukazo regiono Kabardos-Balkarijos tradicinės muzikos įtaka kūrinyje reiškiasi liaudies temų atgarsiais, o ypač – regionui būdin-

gū mušamujų ir styginių gnaibomųjų instrumentų imitavimui. Iš tiesų klausantiesi Čiurlionio kvarteto griežiamo opuso išskilo asociacijos su S. Prokofjevo anžininko Bėlos Bartóko muzikai būdinga perkusine melodinių instrumentų traktuote: artikulacija atitinkamose kūrinio vietose buvo gruboka, raiškiai perteikiant mušamujų skambesio įvaizdį, o skambesys – šiurkštomas, „nenenudailintas“, retkarčiai net kick forsuotas, akcentuojant kaukaziečių liaudies muzikos charakterį. Taip charakteringai, *in modo rustico* nuskambėjęs Kvartetas, gausus aštrių saskambių, paruošę tolesnei epochų akistatai.

Leonido Desiatnikovo pjesė „Kaip senas rylininkas“ („Wie der alte Leermann“, 1997) smuikui ir fortepijonui – tai XX a. pabaigai būdingo postmodernizmo pavyzdys, ji atliko R. Lipinaitytė ir D. Mažintas. Fortepijono partija su neretais konsonansiniams saskambiai pianistas pagrojo atskleidamas ramų, lyrinį jos pobūdį ir Franzo Schuberto muzikos atgarsius, jis jautrai komunikuo su scenos partnere. Ne kartą teko klausytis D. Mažinto grojant kameriniame ansambluje, ir dažniausiai būtent su styginiukais. Panašu, kad pianistui tokia muzikavimo kryptis ne tik patinka, bet ir tinka. Džiugu, kad yra atlikėjų, kuriems galbūt labiau nei solinė karjera imponuoja kamerinis muzikavimas, reikalaujantis ypač atidžiai įsiplausyti į kitą bei subtiliai, kone intuityviai į jausti. Kiek teko girdėti D. Mažintą, jis yra aktyvus muzikinio vyksmo dalyvis bei patikimas

scenos kompanionas. Toks jis buvo ir bendradarbiaudamas su R. Lipinaityte, nors kūrinys daugiausia parametras fortepijono ir smuiko partijų kontrastu – kaip minėta, fortepijono partijoje girdėti romantinė harmonija, lygus, neskubrus ritmas, o smuiko partija itin disonansiska, ją ypač gausiai stipriais akcentais ir energinga, raiškiai artikuliacija dar paastrino atlikėja. Ir nors šio opuso pavadinimas bei kai kurios muzikinės intonacijos asocijuojasi su F. Schubertu, j ankstesnė epochą kūrinyje žvelgiama postmodernisto žvilgsniu – į visumą fragmentiškai klijuojamąs santūraus pobūdžio fortepijono skambesys, abieju instrumentų atlikėjami melodiniai lyriniai intarpai (tačiau melodija skamba nedainingai, natos jungiamos nevientisai, trūkčiojančiai), šaiži smuiko partija, kurios destruktyvumą ekspresyviai išreiškė smuikininkė. Šią mozaiką buvo įdomu sekti – raiškiai atlikti kontrastingi epizodai.

Po disonansisko L. Desiatnikovo nuskambėjimo gerokai šviesesnis Alfredo Schnittke's opusas „Senovinio stilus siuita“, grįstas barokiniu skambesiu. R. Lipinaitytė yra sakuusi, jog ruošdama šį kūrinį pirmą norėjusi atsakyti sau į klausimą, kas bus grojama: senovinio stilus siuita ar A. Schnittke's kūrinys. Turbūt tai buvo pagrindinė užduotis – itaigiaus balanso ir darnos tarp A. Schnittke's muzikinės kalbos ir barokinio intonacijų suradimas. Kartu su D. Mažintu atlikta siuita pamalonino šviesiai nuspavintomis lyrinėmis dalimis, ypač tiksliu, lygai pulsuojančio ritmo po-

jūciu, preciziška ir aktyvia artikulacija Fugoje bei įtaigia pusiausvyra ir sklandžiu balansu tarp barokinio ir XX a. skambesio Pantomimoje. Manau, pavyko rasti interpretacijos raktą: kūrinys skambėjo griežtai išlaikant ritminę pulsaciją, lėtesnėse dalyse grojant barokiškai lygiu garsu (nors galbūt victimos jis buvo pernelyg išdailintas, „išglostytas“), tačiau išryškinant tai, kas priklauso XX amžiaus raiškai.

Kaip žinia, viena iš kamerinės muzikos ypatybių – sudėtingi santykiai tarp skirtingu balsų, partijų, o tai iš publikos reikalauja itin dėmesingo ir sąmoningo klausymosi. Šia prasme antroje koncerto dalyje laukė tam tikras iššūkis: visi koncertai dalyvai (R. Lipinaitytė, D. Mažintas ir Čiurlionio kvartetas) atliko Ernesto Chaussone Koncertą smuikui, fortepijonui ir styginių kvartetu, trunkantį bene keturiadesimt minučių. Matyt, mums būdinga skuba, nuolatinis laiko trūkumas, negebėjimas susikoncentruoti neigiamai paveikia ir klausymosi kultūrą: juk retas gebėtų be trukdžių namai išklausyti monumentalios trukmės kūrinį, visiškai į jį susitelkdamas. Neretai net ir koncertuose ilgas opusas tampa klausytojo susikaupimo ir kantrybės išbandymu. Todėl džiugu, kad yra atlikėjų, nebūjančių tokii iššūkių ir savo išklausyti ugdančių bei auklėjančių publiką. Žinoma, didžiausia laurų sėkmės atveju tenka paveikiai interpretacijai – tokiai jų mums padovanėti atlikėjų ansamblis ir šiam koncerte. E. Chaussone Koncertas – savo žanruj neįprastos sudėties kūri-

nys, žavintis subtiliu koncertiškumu principu, tarsi suniveluojantis (geograja prasme) kamerinį ir koncertinį žanrus. Atliekant ši platus užmojo opusą, muzikantams atsiveria galimybės pademonstruoti visą spalvinę paletę – ir išties ją išgirdome, ypač tuo pasižymėjo lyriškesnio pobūdžio (tačiau kaip ir kitu virtuoziškai) smuiko partiją atlikusi R. Lipinaitytė, įtaigiai, kokybiškai išgavusi ir dramatiškai intensyvų, ir impresionistiškai šviesų, kone perregimą skambesį, o styginių kvartetas, grieždamas sodriu garsu, palaikė faktūros pagrindą. Klausantis trečiosios dalias *Grave*, buvo justi reikšmingas D. Mažinto indėlis: giliu garsu skambindamas lygiomis vertėmis grįstą niūraus kolorito melodiją, jis išlaikė santūrų pulsą, taip ženkliai prisidėdamas prie šios dalių nuotakos kūrimo. *Grave* buvo atlikta ypač sukauptais ir niūriais, tarsi pamazu vėdė žemyn, į tamsiausią dugną. Pirimoje ir finalinėje ketvirtiruoje dalyse dėl monumentalij apimčių išlaikytini nuolatinę emocinę įtampą ypač sunku, tačiau jaučiantiems kūrinio forma atlikėjams tai pavyko. Antroje dalyje – Sicilianoje – atlikėjai pateikė stilingą barokinį inspiraciją kūpiną interpretaciją, nuskambėjusių racionaliai, be didesnių jausminių audrų, o lygi, rami senovinio šokio stilizacija buvo tarsi atokvėpis tarp emociskai stiprių dalių. Koncerto leitmotyvas – žvilgsnis į praetij – ir šiam, ir kituose kūriniuose priminė kartkartėmis aplankantį praeities ilgesį, praeities, kurią mes vis dėlto linkę idealizuoti.

Anonsai

Vėl kviečia festivalis „Sugržimai“

Nuo kovo 30 d. iki gegužės 12 d. bus surengti 25 koncertai Vilniuje, Kaune, Alytuje, Utenoje, Šeduvėje. Iš gimtinę sugrži 16 svetorių studijuojančių ar dirbančių Lietuvos muzikų, o kartu su jais – 13 kolegų užsieniečių (geografinė prasiplitė dar viena šalimi – Kuba). Jiems tiksli gerai žinomi Lietuvos atlikėjai: V. Noreika, J. Gedmintaitė, A. Krikščiūnaitė, L. Mikalauskas, K. Grybauskas, Š. Čepliauskaitė, A. Vizbaras, R. Beinaris, V. Zabrodaitė bei kiti. Visus sugržtančius festivalio dalyvius jungia tai, kad muzikos pradmenis jie įgijo Lietuvos muzikos mokyklose, daugelius jų bėgė Lietuvos muzikos ir teatro akademiją, pelnė ne vieną apdovanojimą tarptautiniuose konkursuose. Noras tobulėti, pasisemti patirties jiems atvėrė kitų pasaulio universitetų bei akademijų duris. Tad šis festivalis pirmiausiai atspindi dalyvių norą parodyti ügtelėjusius profesionalumą. Labai svarbu, kad jaučiasi atlikėjai pasikviečia kolegas, bendramokslius muzikuoti drauge. Būtina festivalio sąlyga – koncerte atlikti bent vieną Lietuvos kompozitoriaus kūrinį.

Šiemet koncertai vyks ir naujose

Toril ir Povilas Syrist Gelgotos

Agnė Keblytė

erdvėse: Vytauto Kasiulio dailės muziejuje bei M.K. Čiurlionio naudoje, kur solinį koncertą surengs Marco Alesi – bene pirmasis italių pianistas, interpretavęs M.K. Čiurlionio muziką didžiausiose Europos salėse: Zalcburgo „Neuen Residenz“, Milano „Circolo Filologico Milanese“ bei „Villa Reale“. M. Alessi dalyvaus ir baigiamajame festivalio koncerte Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje.

Kovo 30 d. Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje festivalių pradės jau pažystamas duetas „Duo okta“ iš Norvegijos: Povilas Syrist-Gelgota (altas) ir Toril Syrist-Gelgota (violončelė). Šiuo metu jie

groja Oslo filharmonijos orkestre. Dueto koncertai transliuojami Norvegijos, Lietuvos ir Prancūzijos eteryje, duetas atlieka klasikinės bei šiuolaikinės muzikos programas, dalyvauja netradiciniuose projektuose. Festivalyje „Duo okta“ atlikis ir keletą norvegų kompozitoriaus K. Marcussenų kūrių, vienas jų – premjera „Song of songs“ („Giesmė“), dedikuotas solistei Astai Krikščiūnaičiui, jis iргi dalyvaus koncerte.

Ansambli „Duo sguardo a due“ subfūrė Vokietijoje studijuojanti pianistė Alvyda Zdanevičiūtė ir fleitininkė Anna Denise Reinländer. Šiuo metu A. Zdanevičiūtė studi-

juoja Hanoverio muzikos, dramos ir medių universitete. Jos kolegė vokietė Anna Denise yra Getinge no simfoninio orkestro praktikanė. Fortepijoninė trios „Nero“ iš Vokietijos sudaro Liubeko muzikos akademijos studentai Ieva Marija Eidukonytė (smuikas), Björnas Schwarze'as (violončelė) ir Nathalie Glinka (fortepijonas). I.M. Eidukonytė studijavo Hanoverio muzikos ir teatro akademijoje (Vokietija), baigusi LMTA, studijas tęse Liubeko muzikos akademijoje (Vokietija). Pažymėtina, jog tarp kitų programos kūrinių skambėsiančio J. Pakalnio Trio C-dur smuikui, violončeliui ir fortepijonui trečioji dalis *Allegro agitato* Lietuvoje bus atlikta pirmą kartą po 70 metų. Festivalyje dalyvaus trys Lietuvos muzikai, akademines studijas pasirinkę Rusijoje. Tai Sankt Peterburgo N. Rimskio-Korsakovo konservatorijos auklėtinė pianistė Nadežda Okruško, Žana Miniotaite, studijuojanti Maskvos valstybinėje P. Čaikovskio konservatorijoje, violončelės klasėje, o su Ž. Miniotaite drauge koncertuoja žymaus Rusijos pianisto M. Pletniovo mokinys Dmitrijus Kalašnikovas.

I festivalių vėl sugržta Vokietijoje studijuojanti vargonininkė Karolina Juodelytė, 2011 m. laimėjusi I premiją bei specialiuosius prizus tarptautiniam M.K. Čiurlionio pia-

nistų ir vargonininkų konkurse. Sakralinės muzikos koncerte Vilniaus arkikatedroje bazilikijoje bandžio 12 d. jai talkins „Auksinės paukštės“ nominantas, Vilniaus jėzuitų gimnazijos jaunimo choras „Krantas“ (vad. D. Mačiukaitė-Krausauskiene ir L. Abaris). Vilniaus arkikatedroje bazilikijoje gegužės 10 d. klausysimės ir vargonininko Virginijaus Barkausko, gyvenančio ir dirbančio JAV. Su juo drauge muzikuos obojininkas Robertas Beinaris, perkusininkas Evaldas Andžulis ir Varnėnos Jadvigos Čiurlionytės menų mokyklos jaunių choras „Varėnė“ (vad. I. Zalanskienė).

Fortepijoninio dueto iš Šveicarijos narė – Vilma Rindzevičiūtė-Zbinden – buvusi LMTA lektorė. Duetui kūrinius dedikavo keletas užsienio autorų, dueto įrašus nuolat transliuoja BBC ir Šveicarijos radijas. Festivalyje klausysimės ne tik dueto, bet ir buvusio Vilmos pedagogo, pianisto prof. Keštutio Grybausko sukurtų bei drauge šešiomis rankomis atliekamų fortepijoninių kūrių, vokalistės Joanas Gedminaitės ir fleitininkės Viktorijos Marijos Zabrodaitės muzikavimo. Jaučiasi susitikimą dovanos jau išgarsėj jaunieji Lietuvos muzikai – tarptautinių konkursų Lietuvoje, Latvijoje

NUKELTA | 3 PSL.

Modernumo atodangos

Thomo Manno XVIII festivalio atgarsiu koncertas Chodkevičių rūmuose

Rita Nomicaitė

Skoningu muzika – programa ir atlilikėjais – priviliojo Thomo Manno XVIII festivalio atgarsiu koncertas, vykės kovo 20 d. Vilniuje, Chodkevičių rūmuose. Pracitais metais festivalis pradėjo naują temų ciklą „Modernitybės palikimas. 100 metų po Didžiojo karo“. Intelektualine žaismė besivadovaujantį festivalis kickvieniems metams yra numatęs ir potemes. 2014 m. atspindėta „Šimtmecio vasaros“ idėja. Šiomet laukia potemės „Sąžinės proveržis“ ižvalgos. Festivalio rengėjai po truputį jau rikiuoja jubiliejinių, XX festivalių, įvykstantį 2016 metais. Thomo Manno kultūros centras savo 20-metį švenčia šiemet. „Atgarsiu“ koncertas prasidėjo oficialia – bet ne svekinimo, o prisistatymo ir padėkos – kalba, kurią pasakė Thomo Manno memorialinio muziejaus direktorė, pirmoji Th. Manno kultūros centro direktori Vitalija Teresė Jonušienė. Ji dėkojo centro bei festivalio remėjams ir globėjams, iš kurių didžiausias – Vokietijos Federacinė Respublika. Tačiau kalbą pradėjo nuo idėjos, akcentuodama centro vardo misiją: Europos Rytuose skleisti laisvą mintį. Sėkmungiausiu centro projektu V.T. Jonušienė įvardijo Th. Manno festivalį. Koncerete, kaip patikslino jo vedėja Vytautė Markeliūnienė, skambėjo pernykščio festivalio trijų koncertų „konspektas“.

Wolfgango Amadeus Mozarto koncerto fortepijonui ir orkestrui A-dur, KV 414 autorinė versija fortepijonui ir kvartetu programe atsidūrė dėl vieno Arnoldo Schönbergo prisipažinimo: „Tikrai galima sakyti, kad Mozartui esu dėkingas už labai daug ką; pasižiūrėjės, kaip, pavyzdžiu, sukonstruoti mano styginių kvartetai, nepaneigsi, kad šiito išmokau taciai iš Mozarto. Ir aš tuo didžiuojus!“ Kamerinis Koncerto variantas kur kas smagesnis net už diverstimentišką orkestrinį. Tačiau koncentruoja visus Mozarto kalbėsenos „kabliukus“, dėl kurių groti tampa nepalyginamai sunkiai. Vidinį Mozarto muzikos teatrą atskleisti labiau sekėsi pianistui Daumantu Kirilauskui, kartu natūraliai perteikusiam savotišką mozartiškai

stilingą linksmumą bei šilumą. Lėtojoje dalyje tradiciškai padauginta romantikos, bet jos išvengti nesuprimitinant muzikos ištisies beveik neįmanoma. Finalas pianisto partijuje nuskambėjo kiek vienodokai, čia ižvelgčiau džiazo *draino* itaką, o pirmoje kūrinio dalyje – taiklius Ludwigo van Beethoveno muzikos interpretacinius atšvaits. Esu tikra, kad kitąkart pianistas skambintų vėl kitaip. Kauno kvartetu, kuriame dabar groja Karolina Beinarytė-Palekauskienė, Vilija Žilinskienė, Eglė Lapinskė ir Saulius Bartulis, keičiantis ansamblio nariams, kol kas palinkėčiau nuoseklaus tobulejimo.

Vidmantas Bartulio kūrinys „I like Marlene Dietrich“ (tai pačiai sudėčiai ir fonogramai) dėl papras-tesnio muzikos pobūdžio ir žmogiško faktoriaus skambėjo visai kitaip, tvirčiau ir astringiau. Iš kvintakordų bei dominantseptakordų sudėliotas švelnus sentimentas išauga iki kulminacijos (joje minėti akordai skamba kartu). Ir tik jai nurimus, o ne jos viršūnėje (kas rodo autorius asmenybinį žvilgsnį) tylutėliai pasigirsta Marlene Dietrich dainuoja mas šlageras.

Antroje koncerto pusėje muzikavo Povilo Jacunko (violončelė) bei Indrės Baikštytės (fortepijonas) duetas. Jis pateikė neslepiamai emocingos muzikos, ir tai šiems teatrališkiems atlirkėjams labai tinka. Igorio Stravinskio Itališkoji siuita – baletu „Pulcinella“ fragmentai, viena pirmųjų neoklasizmo apraiškų. Arvo Pärt opusas „Spiegel im Spiegel“, parašytas prieš pat kompozitoriu emigruant, kaip tik ne chronologiskai, bet muzikinėmis aliuozijomis siejasi su festivalio Karo bei modernybės temomis. Kūrinio meditatyvus minimalizmas yra suformuotas iš mažorinio trigarsio (kvartsekstakordo) fortepijono partijuje ir vidinio liūdesio persmelktos nuoseklios (be dramatiškų šuolių) melodijos, kurių griežia violončelė. „Visi daiktai kaip blankūs šešėliai / dvilypuoja tavo regejime, / ir tu nebežinai, / kokiu vardu juos vadinti“ – 1956 m. raše Vincentas Mykolaitis-Putinas („Tarp dviejų aušrų“).

Koncerto muzika ir publikos nuteikimas pertiekė festivalio atmos-

sferą, kuriai būdinga dvasios svara, stiprus saiko jausmas, išmanymo lemiamas skoningumas. Neskubėjimas, susikaupimas bei rimtis – tai kaip siekiamybė ir rezultatų manifestuoja muzikos kuratorė muzikologė Vytautė Markeliūnienė. Pakalbinta koncerto išvakarėse, ji pasidalijo renginio organizavimo, vyksmo patirtimis, pakomentavo būsimos festivalio programą.

„Pirmausia, festivalis gimė iš literatūrinės versmės. Ir tam, kad Thomo Manno vardas nebūtu formalus, pirmųjų festivalių temas diktavo rāštojo kūryba, gyvenimo epizodai. Antra, iš šių festivalių išsilieju jau vėliau, paraginta pirmosios muzikos programos sudarytojos šviesaus atminimo Onos Narbutienės. Ji nuo pat pradžių buvo viskā detaliai numaciusi, ir po šiai dienai man atrodavo viskas taip surikiuota, kad tu tik gali tam tikruose rēmuose įvairuočiai, pasiūlyti ir pridėti savo elementą. Tų elementų neatsirastų, jei ne geranoriški atlirkėjai. Gabrielius Alekna, Daumantas Kirilauskas, Jurgis Karnavičius, Kauno styginių kvartetas, choras „Aidija“, „FortVio“, trio „Kaskados“ ir kiti – nuolatiniai festivalio bičiuliai. Geri atlirkėjai – viusuomet laukiami festivalio svečiai. Gerumas nenudyla, kaip, pavyzdžiui, ir rečitalio forma, kad ir kiek kartojama. Praktiškai kiekvienam festivaliui jie parengia specialias programas. Kai kurios partitūros pareika lauja didžiulio vargo. Antai „Kaskados“ paruošė Arnoldo Schönbergo „Pragiedrėjusių naktį“ („Verklärte Nacht“) – tai Eduardo Steuermano transkripcija fortepijoniniam trio, su dar dvimi atlirkėjais šis kolektivas parengė Richardo Wagnerio „Zygfrido idilę“ („Siegfried-Idyll“, Alfredo Pringsheimio transkripcija kvintetu), o pianistas Daumantas Kirilauskas su Kauno kvartetu parengė Ericho Wolfgango Korngolodo kvintetu, ir jis antrą kartą, deja, dar nenuskambėjo.“ V. Markeliūnienės išiškinimui, iš šiųmetė temų kontrapunktu atsilieps Onutės Narbutaitės kūriniai. Be kvarteto „Atverk užmarštės vartus“, „Vincu Mykolaičio-Putino ciléračio“, skambės dvi rečiau girdimos jos vokalinės kompozicijos: „Sonnet a l'Amour“

Th. Manno festivalio administratorius Nerijus Masevičius ir muzikos programų koordinatorė Vytautė Markeliūnienė

G. BERŽINSKO NUOTR.

Festivalyje visada rengiama lietuvių muzikos valanda. „Su džiaugsmu“ atsimenu 2013 m. koncertą, skirtą lietuvių kompozitorių, Regensburgo aukštostios bažnytinės muzikos mokyklos absolventų kūrybai – didelis dėkui Romui Gražiniui, tapusiam pagrindiniu šios programos sudarytoju, priklausiam Teodoro Brazio, Česlovo Sasnausko kūrinius. Ir iš Juozo Naujalio parinkęs ne bet ką.“ Lietuviai muzikai šiemet atstovaus ne tik tradicinė Lietuviškos muzikos valanda – Onutės Narbutaitės autorinis koncertas, bet ir rečitalis: Vytauto Bacevičiaus mums žinomas ir nežinomas kūriniai skambins Gabrielius Alekna.

Šią vasarą festivalis minės Maurice'ą Ravelį, per Didžių karą tapusį Raudonojo Kryžiaus savanoriu, raišiusi karo metais, – jo muzika skambės Pradžios koncerte, kaip ir vakare „Hommage à Paul Wittgenstein“. Wittgensteinas – garsus pianistas, per karą netekęs dešinės rankos. Festivalyje bus pristatyta Kristinos Sprindžiūnaitės iš vokiečių kalbos išversta Lea Singer knyga apie ji „Concertas kairei rankai“. „Wittgensteinui parašyta daugybė kūriniai, bet kone visi – su orkestru. Todėl vienas naus festivaliu susijusį atradim – Ericho Wolfgango Korngoldo Siuita, op. 23, fortepijonui (kairei rankai), dvieim smuikams ir violončelėi – galtingas 5 dalių kūrinys. Linkiu pianistui Jurgui Karnavičiui, kad tai nebūtu vienintelis kūrinio atlirkimas, nes ji išmokti reikia labai daug pastangų“, – sako V. Markeliūnienė.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

je, Italijoje ir Olandijoje laureatas fleitininkas Paulius Gefenas ir daugelio tarptautinių konkursų laureatė arfininkė Agnė Keblytė, studijas tęsianti Nacionalinėje Paryžiaus konservatorijoje. Taip pat pasirodys A. Brucknerio universiteto Lince (Austrija) magistrantas altininkas Vytautas Martišius.

Fleitininkas Remigijus Kažukauskas muzikuoja ansamblje „Utrecht quintet“, suburtame iš Utrechto (Olandija) konservatorijos studentų. Remigijus 2013 m. tapo vienu iš trijų Nacionalinės fleitių asociacijos konkurso nugalėtojų, atstovavo Utrechto konservatorijai „Jazz in Duke“

Town“ solistų konkurse (Olandija). Šiuo metu Utrechto konservatorijoje studijuoją džiazinį atlirkimą ir klasikinę fleitą. Kitas ansamblis iš Olandų Marco Alesi

dijos – fortepijoninis trio „Gil“, kurį subūrė Mastrichto konservatorijos studentai: pianistė Ieva Dūdaitė, meksikietis smuikininkas Alfredo Marco Alesi

Reyes Logounova ir kubietis violončelininkas Rolando Fernandez Lara. Ansamblis, pavadintas garsaus rumunų smuikininko ir trio globėjo Gilio Sharono garbei, jau pelnė ne vieną apdovanojimą. Vienas iš I. Dūdaitės tiškų – lietuvių kompozitorų kūrybos sklaida pasaulyje. Koncertuoose Kaune ir Vilniuje dalyvaus ir Ievos sesuo, vokalistė Marija Dūdaitė (sopranas).

„Sugrįžim“ tradicija – supažindinti su vyresniuosios kartos iščivijos muzikais. Šiomet festivalio herojus yra Juozas Stankūnas – kompozitorius, vargonininkas, dirigentas, pirmujų dainų švenčių Lietuvoje dalyvis, visą savo gyvenimą paskyręs lietuviškos muzikos propagavimui.

LMRF INF.

Stasio Vainiūno namuose su šio išcivio muzikine veikla ir kūryba su pažindins muzikologas Vaclovas Juodpusis, o J. Stankūno kūrinius atlikis LMTA doc. A. Stasiūnaitės ir B. Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos ugdytiniai.

Kauno valstybinėje filharmonijoje gegužės 5 d. ir Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje gegužės 6 d. koncertuos Vokietijoje gyvenantys ir dirbantys operos solistė Daiva Gedvilaitė, italias pianistas Marco Alesi, Šveicarijoje gyvenantis fagotininkas Povilas Bingelis, basas Liudas Mikalauskas, pianistė Šviesė Čepliauskaitė ir kamerinis orkestras „Modus“, vadovaujamas Roberto Bliškevičiaus.

3 ps.

Ant „Aukso paukštės“ sparnų

Pokalbis su Bernardinų bažnyčios choro vadove Rita Kraucevičiūte

Metų pradžioje paskelbta, kad Bernardinų bažnyčios chorui „Langas“ skirtas apdovanojimas „Aukso paukštė“ nominacijoje „Ryškiausios Lietuvos žvaigždės“. Ši žinia beveik sutapo su kita choro švente – rudenį bus paminėtas choro įkūrimo 25-metis. Ta proga choro vadovę Ritą Kraucevičiūtę kalbina Rita Markulienė.

Kas inspiravo choro susikūrimą 1990 metais?

Tuo metu tiesiog „skilo“ Vilniaus dailės akademijos chorus, kuriame dirbau choremeistere. Buvo rudos, mokslo metų pradžia, ir tuometinis Vilniaus dailės akademijos rektorių pareiškė, kad choro stovyklos šiais metais nebūs. Manau, kad stovykla reikalinga, ji duodavo kūrybių impulsą visiems metams, labiausiai motyvuodavo studentus ateiti į chorą. Taigi aš nepaklusau ir surengiau ją. Be to, mano ir vadovo konceptijos išsiskyrė ir man teko pasirašauti. Dalis choristų, kuriems patiko mano muzikinis skonis ir požiūris į darbą, iškeliau su manimi ieškoti laimės. Pirmiausiai pasisiūlėm būti Dailininkų sajungos choru, gavome mažytę salę repeticijoms. Kartą mūsų paprašė padainuoti parodos atidaryme Parodų rūmuose (dabar Šiuolaikinio meno centras), tuo metu jo direktorius buvo Arūnas Kynas. Mūsų dainavimas visiems patiko, ir Kynas pakvietė mus pasirodyti dažniau, o aš paklausiau, gal galėtume tapti Parodų rūmų choru.

Tada chorus dar neturėjo pavadinimo?

Dar ne, tiesiog vadinosi „Dailininkų chorus“. Parodų rūmuose buvo nemažai salė, mes ten repetavome, atsimenu, surengėme koncertą, giedojome Franzo Schuberto Mišias G-dur, Konstancijos Brundzaitės miniatiūras, Broniaus Kutavičiaus „Kaimo kapinaitės“ – rimtą įdomių kūrinių programą, ji visiems patiko. Per tą koncertą mus išgirdo Saulius Pilinkus, sako, atekite pas mus į „Lango“ galeriją. Tuo metu „Langas“ buvo bene vienintelė privati dailės galerija. Atrodo, visi norėjo mus priglobti, bet neįvertino, kad chorui reikia ypatingų sąlygų – patalpų, finansų ir t.t., „Lango“ galerijoje išbuvo gana ilgai, parengė įdomių koncertų, dalyvavome dailininkų performansuose. Tuo metu įvyko ir pirmoji choro kelionė į Prancūziją, Nansi muzikos festivalį. Tas pavadinimas – „Langas“ – mums ir prioplo: žodis skambus, užsiensye visi ištarja, jo reikšmė simbolika: per langą patenkla šviesa, jis yra tarsi keliais į laisvę.

Beje, dar 1988-aisiais buvau subūrusi negausų choreli Šv. Mikalojaus bažnyčioje. Kadangi visą laiką maniau, jog chorinės muzikos šaknys yra bažnytinė muzika, geriausia vieta chorui laikiu bažnyčią. Iš pradžių Šv. Mikalojaus chore giedojo tik moterys, paskui prisijungė ir vyrukai, tarp jų ir Modestas Pitrenas.

Rita Kraucevičiūtė

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

1992-aisiais dalį Dailės akademijos choro ir Šv. Mikalojaus chorą sujungiai, taip ir atsirado „Langas“.

Bet jūsų klajonės vis tėsėsi?

Paskui kurį laiką repetavome vadinoje Subačiaus ligoninėje, buvo žiema, susirinkdavome visi patamasy ant to kalno, labai romantiška... Vėliau trumpai prisiglaudėme Mokslo akademijoje, bet jie turėjo savo chorą, buvo sudėtinga derinti repeticijų laiką. Kai VDA rektoriumi tapo Arvydas Šaltenis, labai mėgės mūsų chorą, jis pasiūlė sugrįžti ir repetuoti Dailės akademijoje.

Mano asmeninis gyvenimas irgi išsiterpė į mūsų choro veiklos planus. Augindama ką tik gimusi sūnelių Silvestrą, su mama pradėjau klausytis „Mažosios studijos“, ir kartą išgirdau, kad atšventinta Bernardinų bažnyčia. Buvo 1994-jei, pamenu, tada pagalvojau, kaip būtų gerai mums ten surasti savo vietą. Bet nedrįsau, nes nebuvau tikra, ar choristai norės giedoti bažnytiname chore. Viename pokalbyje su chorvedžiu Romu Gražiniu, restauratorių Petru Kanovičiumi ir vargonininku Baliu Vaitkumi sužinojau, jog tėvas Benediktas Jurėys, pirmasis Bernardinų rektorius, pažįstamų muzikantų paprašė padėti išjudinti kultūrinę veiklą bažnyčioje. Taigi jie man pasiūlė su choro giesmėmis prisiėti prie bažnyčios atstatymo. Palaikuau tai ženklu. Nebuvau tikra, ar pavyks, bet jei jau pakvietė, sutikau. Ir chorą įkalbėjau.

Kas choristams yra religija, ar jie tai sieja su muzika?

Kai kurie sieja, kiti dar pakeliui. Dalis choristų labai rimtai „atsiverė“, dalyvauja parapijos veikloje, vyksta į rekreacijas, stovyklas, gilinasi į tikėjimo tiesas, įtraukia ir savo šeimos narius, ir tiems choristams, manau, giedojimas jau įgavo kitą prasmę. Kitus galbūt traukia repertuaras, aplinka, žmonės. Man atrodo, kad tikintys ir ieškantys yra kur kas jdomesni, linksmesni ir įvairesni žmonės. Jie nenustygsta victoje, moka neteisti, atleisti, priimti visus tokius, kokie yra. Nemažai choristų tiesiog išejo, gal jiems pasirodė per sunku, gal varginio giedojimas mišiose, gal pasigedo daugiau pasaulietinių kūrinių. Gaila, bet daug tų chorų išnyko.

O kaip chorą priėmė broliai pranciškonai? Ar džiaugėsi, kad mišiose giedama?

gū, dirbau iš idėjos, ilgametė mūsų choremeisterė Eglė Ignatavičienė irgi ilgai dirbo negaudama atlygio.

Jei palygintumėm su Estija ar Latvija, ten chorinė veikla sutarkytai įstatymiskai, chorų dirigentai – mėgėjų chorų, ne profesionalų – gauna atlyginimus iš savivaldybių. Lietuvoje tokie chorai turi patys išsilaikyti. Mūsų chorų ir kitų žanru saviveiklinių kolektivų išlikimu labiausiai rūpinasi tik Lietuvos liudies kultūros centras. Manau, Kultūros ministerija per mažai skiria tam dėmesio. Deja, daug chorvedžių baigia Muzikos ir teatro akademiją, tačiau nedirba pagal profesiją, nes nesusikuria sau darbo vietu, o laisvą beveik nėra. Juk rimtoji, vertinga muzika negali konkuruoti su popmuzika, visokiai šou ir pati save išlaikyti. Aukštajam menui reikia mecenatų arba valstybės paramos. Gaila, bet nedaugelis tai suprata. Jei ne entuziazmas ir pasiaukojimas, saviveiklinių chorų apskritai nebūtų, nebent tik universitetuose. O juk tai pats pigiausias būdas puoselėti šalies kultūrą ir tradicijas, įtraukiant vaikus, jaunimą ir kitus įvairaus amžiaus žmones. Prisimininkite mūsų dainų šventes – dešimtys tūkstančių dalyvių! Užsieniečiams tai kelia nuostabą ir atrodo neįtikina. Aš labai džiaugiuosi, kad į chorą „Langas“ ateina žmonės iš parapijos, noriu, kad jų susirinktų kuo daugiau. Mes visada kviečiame visus, kurie ieško, klausia, nori išmokti, renkasi nemarią ir didingą klasikinę muziką, geriausius šiuolaikinės muzikos pavyzdžius, nori sužinoti, pamatyti ir suprasti.

„Langas“ šiais metais apdovanotas „Aukso paukštė“ nominacijoje „Ryškiausios Lietuvos žvaigždės“. Kaip Jūs manote, už ką tas apdovanojimas?

Liaudies kultūros centro išteigta „Aukso paukštė“ – rimtas apdovanojimas, ir bet kam jis netekiamas, chorai turi pagrįsti, įrodyti, kad yra verti. Mes iš tų apdovanojimų nepretendavome. Bet mus pastebėjo, turėjau dėl to, kad tolygiai ir pastoviai dirbame, nuolat dalyvaujame dainų šventėse, gerai pasirodome peržiūrose, stengiamės išlaikyti aukštą meninį lygi. Mes niekada nelaimėjome Grand Prix, bet visada esame tarp geriausiu chorų, beje, labai dažnai antrai. Turbūt dauguma bažnytinės chorų apsiriboją vien giedojimu per šv. Mišias, nors tai irgi nelengvas uždavinys – skirtinges muzikas per adventą. Kalėdas, gavėnių, Velykas, Sekminės. O jeigu tenka dar parengti dainų šventės repertuarą (daugybė chorų metu metus tik joms ir ruošiasi), dar koncertuoti, dalyvauti konkursuose ir festivaliuose? Tai didelis darbas. Manyčiau, kad už tą pastovumą, Lietuvos chorinės kultūros ir bažnytinio giedojimo tradicijų puoselėjimą mus ir apdovanojo. Ne kiekvienas mėgėjų choras imasi tokius kūrinių kaip Gioacchino Rossini „Petite Messe Solennelle“, Johanno Sebastiano Bacho „Magnificat“, Wolfgango Amadeus Mozarto „Karūnavimo mišios“, Algirdo Martinaičio „Saulės giesmė“. Išskirti Bernardinuose galėjome bendradarbiauti su Algirdu Martinaičiu. Galbūt Bernardinų bažnyčios davia paskatinos išsukurti tokius didingus kūrinius kaip „Saulės giesmė“, „Pieta“, „Dievo garbinimas“ ir kitus, įkvėptus nuostabių Šv. Pranciškaus Asyžiečio maldų tekstu.

Ar jūs džiaugiatés savo veikla?

Mano profesija yra labai sunki, bet ir labai įdomi, kūrybinga, ir aš džiaugiuosi, kad ją pasirinkau. Nors tai rizikinga: nesi garantuotas dėl ateities, kartais pervažgti, pats sau prisikrauni darbų, arba imiesi projekto, kuris pareikalauja daugiau jėgų ir laiko, negu turi... pavyzdžiu, kai per mėnesį turėjome parengti tokį kūrinių kaip Onutės Narbutaitės Vėlinių giedojimas „Lapides, flores, nomina et sidera“ („Akmenys, gėlės, vardai ir žvaigždynai“) – tąkart septyni chorai vienu metu giedojo tą patį kūrinių skirtinio bažnyciose. Kita vertus, gauni didele kūrybinę laisvę, o jis atperka ne saugumą ir garantijų stoką. Be to, didelis džiaugsmas kažko išmokyti tiek daug žmonių, padėti jiems prisiliesti prie amžinųjų muzikos vertybų. Esu laiminga, kad pasirinkau šią profesiją ir kad man pavyko kai ką nuveikti.

Kiti metai jubiliejiniai – „Langui“ suankank 25-eri. Kokie choro planai?

Šiuo metu su choro taryba kaip tik svarstome, kaip gražiau juos paminti. Vienuolyne gvardijonas knygis Arūnas Peškaitis pasiūlė, kad tradiciniai koncertai – kalėdinis ir kitų metų velikinis – būtų skirti mūsų jubiliejui. Beje, mano su tėvų Bendiktui įkurta Giedojimo mokykla taip pat pažymi sukaktį – 20-metį. Bandysime sumanymus įgyvendinti.

Ačiū už pokalbį.

„Aukso paukštės“ apdovanojimai meno kolektivams teikiami už aktyvią pastarųjų metų veiklą: naujų programų parengimą, koncertus, dalyvavimą svarbiausiuose šalies renginiuose, konkursuose pelnytus prizus, renginių, konkursų, seminarų iniciavimą. Laureatus renka kiekvieno žanro kolektivams vertinti sudaryta kompetentinė komisija.

Chorų kategorijoje nominaciją „Tarpautinio spindesio žvaigždė“ pelnė Šiaulių „Dagilėlio“ dainavimo mokyklos berniukų ir jaunuolių choras „Dagilėlis“ ir jo vadovas Remigijus Adomaitis, „Ryškiausia Lietuvos žvaigžde“ tapo Vilniaus Bernardinų bažnyčios mišrus choras „Langas“ ir jo vadovė Rita Kraucevičiūtė, o nominacija „Naujai susindustriuoti žvaigždė“ skirta Vilniaus miesto moterų chorui „Viva“ ir jo vadovėms Vilijai Mažintaiti bei Valerijai Skapienei. Chorams nominacijos bus teikiamos Vilniaus rotušėje kovo 28 d. 16 val.

Žmonės ir eksponatai

lš „Kino pavasario“ dienoraščio

Živilė Pipinytė

Jau ne pirmus metus lietuviška „Kino pavasario“ programa – rojus kino grafomanams. Viena vertus, tai, be abejos, programos sudarytojų bėda, bet kartu ir patvirtinimas, kad lietuvių kinas sukas užburtame rate. Grafomanų gausa rodo, kad profesionalumas lietuvių kūrėjams jau nėra garbės reikalas. Per šešius trumpo metražo filmų programos pristatymą praėjusi šeštadienį „Forum Cinemas Vingis“ salėje skambėjo absurdžiai terminai, pavyzdžiu, „audiovizualinis filmas“, o vieno premjerinio filmo autorius, regis, pasijuto lyg vakarėlyje ir dovanoję kitiems druskos maišelius. Beje, žiūrovai taip pat privertė pažiusti nejaukiai – audringa reakcija į kiekvieną banalu juokelį buvo akivaizdžiai neadekvati.

Filmo kokybė dažniausiai liudija jo kūrėjo požiūris į filmuojamus žmones, nesvarbu, ar tai dokumentinis, ar vaidybinius filmas. Ar režisierius rodo gyvus žmones, ar tik savo teizių iliustraciją, juoko ar užuoja objektą, ar jis moka prakalbinti, atskleisti savo herojų unikalumą ir bent trumpam pripažinti į pasaulyjų akimis. Gyvi žmonės jau beveik išnyko iš lietuvių kino, liko tik tam tikrų socialinių sluoksnių „atstovai“, nors, parodokas, sociumo permainos visai nedomina lietuvių kūrėjų. Todėl toks netiketas Audrius Antanavičiaus filmas „Mégėjai“. Jo herojai – du kino mėgėjai iš Kėdainių: gydytojas Vitolis Laumakys ir inžinierius Adolfas Morėnas, 7-ajame dešimtmetyje įkūrė kadaise garsią kino studiją „Mégėjas“. Tikiuosi, kad jų filmai pagaliau sulaiks ir retrospektyvą, ir rimitų monografiją, nes tai vienas

ryškiausiu sovietmečio Lietuvos subversyviosios kultūros fenomenu, ir „Mégėjai“ prie to prisidės, nors Antanavičius iš šių fenomenų nesigilina, ir gal net gerai, nes tam reikėtų tikrai ne 20 filmo minutių, o daug daugiau. Bene išpūdingiausiai „Mégėjai“ kadrų, kai abu filmo herojai salėje žiūri senus savo filmus, iš kurių žiūrovams leista pamatyti Laumakio „Paukščio“, kuris tupėjo“ fragmentus. Spindinčios filmo herojų akys paverčia ir žiūrovus tų nematomų kadrų liudininkais.

„Mégėjai“ – tai dviejų šviesių žmonių, kurie puikiai papildo vieną kitą, portretas. Jautrus, neveniantis pesimistinių minčių apie gyvenimą prasmę Laumakys ir visas savo svajones igvendinęs Morėnas. Pirmasis – tikras sinefilas, kine radęs galimybę patirti kažką svarbaus, antras nuo vaikystės domėjos technika. Šių skirtinė asmenybų draugystė filme nuskamba lyg bendradavimo meno pamoką.

Apskritai iš „Mégėjų“ herojų galima daug ko pasimokyti – darbštumo, autoironijos, mokėjimo išlikti savimi gilioje provincijoje, dvarios stiprybės. Bijau, kad režisierius dar ne visai gali juos suprasti, antraip neuždavinėt abejotinų ir įmantrių klausimų apie mirštį, bet net tai, kaip save profesionaliai mėgėjais vadinantys filmo herojai atsakinėja į jau rožių režisierius klausimus, liudija jų išmintį.

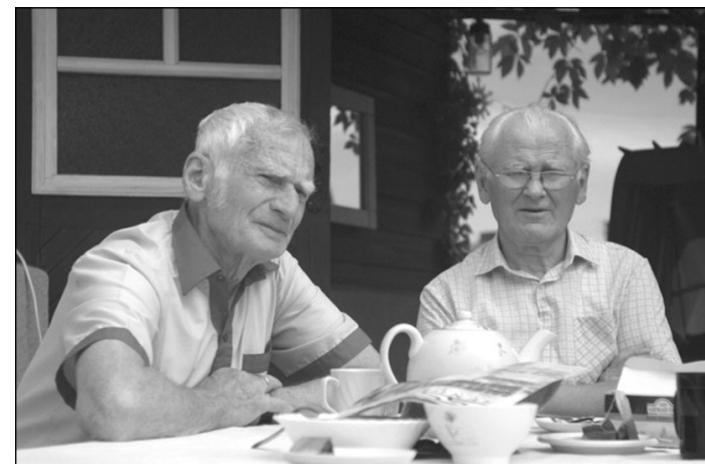
Lino Ryškaus „Sigutė“ – taip pat bandymas parodyti išskirtinę asmenybę, dainininkę Sigutę Trimakaitę. Filmo leitmotyvas – Lietuvos miestų ir kaimų gatvėmis raudoną lagaminėlį iš paskos tempianti dainininkė – sužadina minčių ne tik apie kilnį filmo herojės misiją diegti aukštają kultūrą ten, kur ją

baigia išstumti televizija ir „popsas“. Tai ir filmas apie menininko situaciją šių dienų Lietuvoje, apie jo dailią būti amžinu klajūnu. Filme yra įsimenantių epizodų, kad ir tas, kur Trimakaitė, išlipusi iš traukinio, įėjina į Varėnos geležinkelio stoties salę ir dainuoja, ar senelių namuose, kur vežimėlyje sėdinti moteris patiria nušvitimą, kartu su dainininke užtraukusi „Ulijoną“. Tačiau „Sigutė“ akivaizdžiai pristigo aiškesnės dramaturgijos, be to, režisierius gal

Į pastarojo žiūrovus orientuoja iš filmo „Vaiduoklis, kurio neprisimenu“ režisierius Jonas Trukanas. Jis pratęsė jaunų lietuvių režisierų tradiciją komiškais herojais rinktis pagyvenusius žmones, kurie jiems savaime atrodo, švelniai tariant, prietrankos. Filme „Vaiduoklis, kurio neprisimenu“ Vaiva Mainelytė vaidina tokią tipišką jaunam lietuvių kinui pagyvenusią damą, kuri klausosi Šabaniausko, gyvena šuneių statulėlių užgriodintame ankštupių?

Andrius Lekavicius „42“ – tai 8 minutes sulėtinai fiksuojami finišą pasiekusių maratono bėgikų veidai. Kataloge „42“ pristatytas kaip eksperimentinis filmas. Eksperimentu, matyt, laikoma tai, kad palapsniui kadras nusidažo spalva, sklindant įkyriai ir patetiškai muzikai. Tačiau iš vieno triuko eksperimentinis filmas neatsiranda. Šiuo atveju net jokio skirtumo, ar jis trunks viena, ar 10 minucių. Filmas baijasi ten, kur prasideda, ta pačia gaida, o jo turinį išsemia vienas kadras, nes po kelių jau pradedai galvoti, kad „42“ – tai tik paslėpta banko reklama. Tačiau grožėjimosi savimi iš režisieriaus tikrai neatimsi.

Tokio pat manieringo grožėjimo persmelktos Gabrielės Labanauskaitės ir Adomo Jablonskio „Tušumas kilpos“: kamera slankioja po apleisto namo koridorius, sulėtintas vaizdas monotoniškai vis sureikšmina, išdidina kokią nors detalę – raktą, nuvytusią gėlę, batus, voratinukius: taip primityviai sufleruoja žiūrovui, kad tai prisiminimai ar pasamonės baimės. Matyt, autorai iš tikinė, kad kinas turi būti toks – pseudopoetiškas, pseudofilosofiskas, sumontuotas iš reklamas priemonių vaizdelių. Panašus kinas pasaulyje buvo madingas prieš keliasdešimt metų, dabar jis – lyg dulkinas muziejaus eksponatas, nors, ko gero, didžiųjų ambicijų kolekcijos visur ir visada tokios pat.

„Mégėjai“

per dažnai grožisi Vlado Naudžiaus puikiai nufilmuotais, bet ne visada filmui reikalingais kadrais.

Dramaturgiškai silpnas, bet užtart vizualiai išpūdingas pasirodė Ignas Meilūno „Miškas“. Anekdotiško vaidybiniu paaiškinimo apie gamtininką, kuris susiduria su keistu gamtos fenomenu, visai nereikia šiai animuotai šviesos iš gamtos fantasmagorijai, kurią galima stebėti didžiąja filmo dalii. Kita vertus, Meilūnas, matyt, numano, kokie yra lietuvių žiūrovai, kuriems kiti režisieriai kuria „Nepatyrus“.

tame bute, tiki šventintu vandeniu ir apsimetėliais egzorcistais, apšvarinančiais jos namus.

Trumpai tariant, tai dar vienos anekdotas, kuriamės pasijuokta iš senų žmonių, nors žiūrint filmą kilo įtarimas, kad scenarijus autorai (Trukanas ir Gabija Siurbytė) gal norėjo parodyti, kas vyksta senatvine demencija sergančios moters galvoje, kai ji net savo dukterį palaiiko vaiduokliu. Tačiau nugalėjo anekdotas, o gal tiesiog kūrėjų infantumas ir neprofesionalumas, ypač dirbant su aktoriais, nors vai-

Kreipimasis teatro dienos proga

Kasmet Tarptautinė teatro diena į pasaulinę teatro bendruomenę kreipiasi kuris nors žinomas teatro kūrėjas. Tokius tekstus rašė Jeanas Cocteau, Peteris Brookas, Vaclavas Havelas, Dario Fo ir daug kitų teatro klasikų. Šiemet ši garbė teko lenkų režisieriui, Varšuvos Naujojo teatro (Teatr Nowy) meniniam vadovui Krzysztofui Warlikowskiui.

Tarptautinė teatro diena 2015

Teatro meistrų lengviau rasti tolį nuo teatro. Tai žmonės, kurių nedomina teatras kaip klišių ir konvencijų dauginimo mašina. Būtent jie aptinką trykštančius šaltinius ir gyvas upių vagas, kurie dažniausiai aplenkia teatru sales ir jose kasdien susirenkančius nesuskaičiuojamus būrius žmonių, bandančių mėgdžioti kitų pasaullius. Mėgdžiojame, užuot kūrę savus pasaullius, nutai-

Krzysztof Warlikowski

kytus į žiūrovą, priklausomus nuo diskusijos su žiūrovais ir giliu jaunu, kurie būna nematomi ir kuriuos būtent teatras sugeba apnuoginti geriausiai.

Tokius vedlius dažniausiai randu prozoje. Kasdien vis mąstau apie rasytojus, kurie maždaug prieš šimtą metų pranašiškai, nors dar atsargiai, apraše Europos dievų saulėlydį, panaudinus mūsų civilizaciją iki šiol neišsiskliaudiun tamson. Turiu galvoje Franzą Kafką, Thomą Maną ir Marcelį Proustą. Dabar prie

šių pranašų priskirčiau dar ir Johną Maxwellą Coetze.

Jų kūrybai bendra neišvengiamos pasaulio pabaigos – ne planetos, o žmonių tarpusavio santykį, santvarką ir maištų pabaigos modelio – nuo jautra neapleidžia mūsų iki šiol. Mūsų, gyvenančių po pasaulio pabaigos, supamų nusikaltimų ir konfliktų, išiplieskančių vis kitose pasaulio vietose net greičiau, nei apie juos praneša visažinė žiniasklaida. Tačiau tie gaisrai greit nusibesta ir negrižtamai dingsta iš spaudos pranešimų. Jaučiamės bejgiai, išsigandę ir pakliuvię į spastus. Jau nebus gabeame statyti bokštų, o sienos, kurias vis dar užsišpyrė renciamo, nuo nieko mūsų nebeapsaugo. Atvirkšciai, joms pačioms reikia apsaugos, ir tai suryja didžiąją mūsų gyvenimo energijos dalį. Ir jau nebeturime jėgų pabandyti išvysti tai, kas yra už vartų, už sienos. Tačiau

„Pabaiga“

būtent dėl to ir turi egzistuoti teatras, iš to jis turi semti jėgų. Žiūrėdamas ten, kur žiūrėti draudžiama.

„Mitas bando paaiškinti tai, kas nepaaiškinama. Mito pradžia slypi tiesos gelmėse, tad jis turi baigtis tuo, kas nepaaiškinama“, – žodžiai, kuriaišas Kafka aiškino Prometėjo mito metamorfozes, tinka ir teatru. Tokio teatro, kuris prasideda tiesos gelmėse ir baigiasi tuo, kas nepa-

aikiama, iš visos širdies linkiu vienims jo darbininkams, tiems, kurie scenoje, ir tiems, kurie žiūrovų salėje.

KRZYSZTOF WARLIKOWSKI

Daugiau informacijos apie kreipimosi autorių ir jo tekstą 22 Europos kalbomis galima rasti Tarptautinio teatro instituto tinklalapyje: <http://www.world-theatre-day.org/>

PARENGÉ K. R.

Apie vieną Vilniaus „piktžaizdę“

ATKELTA IŠ 1 PSL.

plėtros kontekstą, viskas vyko kaip išprasta. Privatizacijos procesas atkartojo bendrą prieč tai privatizuotų kino teatrų „nusavinimo“ schemą, nes strategiskai patraukliuose sklypuose esantys kultūrinės ar vienuomeninės paskirties objektai (panašiai kaip ir seni gyvenamieji namai Šnipiškių, Žvėryno bei kituose sostinės mikrorajonuose) masino nekilnojamojo turto vystytojus. O dešimtmecio senumo įvykiai, kai 2005 m. pavasarį (ŠMC rengiant parodą „Populizmas“) prasidėjo pilietinio aktyvizmo akcijos, neturėjo tokio masto precedentų ir daug kam buvo nelaukti. Menotyrinėse publikacijose šios akcijos vėliau vertintos specifiniu performatyvumu aspektu; anuometinės kolektyvinės kūrybos formos paskatinė šiuolaikinio meno bendradarbiavimui ir autorystės strategijų konceptualizavimą (minėtinis Linos Michelkevičės, Gintauto Mažeikio, Audronės Žukauskaitės ir kt. tekstai).

Tačiau šiuo atveju man jdomesni ne tiek radikalūs meniniai iššūkiai, kiek protestą supę vienėsios erdvės diskursai. Dešimtmecio proga svarbu paneigti ir kai kuriuos išgalčiusius mitus. Pavyzdžiu, *pro-testo* laboratorija nebuvu vien kelių „nuradikaličius“ menininkų saviraišką², nes 2005 m. balandžio 9 d. susikūrės neformalus vienuomeninis judėjimas „Už Lietuvą be kabučių“ demonstravo būtent kolektyvinį apsisprendimą. Apie grėsmes viešajam interesui prabilo didelis būrys miesto gyventojų³, nepritaręs nekilnojamojo turto plėtros bendrovės siūlymui eliminuoti didžiausią mieste kino salę ir aikštę. Dar prieš susikuriant *pro-testo* laboratorijai ir judėjimui „Už Lietuvą be kabučių“, 2005 m. kovo 11 d. šimtai su nevyriausybinėmis organizacijomis susijusių jaunuolių minėjo Ne-priklasomybės dieną taikiai protestuodami prie bendrovės „Vilniaus prekyba“ planus (akcija prie prekybos centro „Maxima“). Tik kai kurie iš šių žmonių prisijungė prie vėlesnių renginių uždarytame kino teatre, kur rinkosi dailininkai, architektai, miesto planuotojai, pamin-klosaugininkai, žalijų atstovai, anarchistai ir kitokios nekonvencionalios grupės, aptarinėjusios aktualių miesto plėtros klausimus. Žiniasklaidos diskusijose, nukreiptose prieš viešųjų erdvų komercializaciją, dalyvavo ne vienas skirtingų pažiūrų intelektualas ir politikos apžvalgininkas (iš aktyvesnių minėtinį Gintautą Mažeikį, Tomas Bakuchionis, Karolis Klimka, Gediminas Urbonas, Andrius Navickas). Šias diskusijas provokavo ne nostalgija sovietinės architektūros „balvonių“ estetikai, kaičiau kad mėgo teigti buvusio kino teatro gynėjų kritikai, bet pasipiktinimais viešą erdvę palipsniui nusavinančia finansine galia⁴. Būtent „viešojo intereso“ klausimas tapo reikšminga anuometinės politikos dalimi⁵.

Tai rodė ir tuo metu Lietuvoje (kaip ir Vakarų šalyse) prasidėjė va-

dinamicijai „strateginiai ieškiniai prieš vienuomenės dalyvavimą“ priimant sprendimus dėl aplinkos. Tokiu būdu siekta išauginti pavienius aktyvistus. Pavyzdžiu, UAB „Rojaus apartamentai“ 2007 m. pateikė civilinį ieškinį keturiems judėjimams „Už Lietuvą be kabučių“ dalyviam, teisinėmis priemonėmis pradėjusiems kvestionuoti valdininkų veiksmus detaliojo planavimo ir kt. procedūrose. Ideologinių ginčų dėl vienėsios erdvės neblogai iliustravo ir tai, jog viešajį interesą tuo metu ēmė ginti net ir Lietuvos laisvosios rinkos instituto (LLRI) atstovai (!). Viešasis interesas pastarauj, žinoma, suvoktas tik kaip „ilgalaičė, prognozuojama privacijos nuosavybės apsauga“, mat kuo valstybėje „saugesnė nuosavybė, tuo turtingesnis ir ramesnis žmogus“ (Giedrius Kadziauskas, „Lietuva – viešojo interesu falsifikacija“, www.delfi.lt, 2006 08 18). Remiantis šia logika, svarbiausia tampa privatus savininko teisės daryti, ką nori, o miesto tapatumo kaita paklūsta „natūrailems“ miesto raidos dėsnin-gumams. Deja, laisvos rinkos gynėjų svarstymai apie individu (t.y. privatinko) laisvę niekaip nepadėjo suprasti, kodėl realybėje kultūrinės viešosios erdvės plotų Vilniuje greit mažejo, o ankstesnės jų funkcijos drastiškai kito.

Apeliuodami į urbanistinės kaitos realijas judėjimo nariai, beje, para-doksaliai pritarė neoliberaliai nuostatai bet kokius „nesusipratimus“ spręsti teisminiu keliu; niekas pernelyg nepriestaravo ir klasikinei LLRI atstovų skelbiama „tiesai“, jog būtent valdžia, o ne verslas lemia galimai korupciniai ryšiai par-remtus sprendimus. Mat, kaičiau nei teigė protesto priešininkai, kino teatro gynėjai savo pasipiktinimą nukreipė ne į statinį privatausiai privačią bendrovę, bet į ydingais sprendimais pasižymintiems valdžios institucijas (tai buvo kartojama ir viešai). Tiesiog prieš galimai korumpuotus valdininkus nusistatę LLRI atstovai šioje (kaip ir bet kokių kitoje) situacijoje siūlė vienintelį „teisingą“ ir „paskutinių“ valdžios žingsnį – besalygišką privatizaciją. O savivaldybei oponavusių judėjimo dalyvių prioritetu taupo ne privatinko gerovę *per se*, bet skaidresnės ir demokratiškesnės miesto valdymo procedūros. Protestai suaktualino kai kurių svarbių direktyvų įgyvendinimą, ir tai nutiko piliečiams pradėjus rimtais traktuotis teisę į kokybišką aplinką. Tais pačiais 2002 m., kai buvo privatizuotas „Lietuva“ kino teatras, šalyje formaliai įsigaliojo ir Orhuso konvencija, suteikianti viuomenei teisę gauti informaciją apie aplinką, dalyvauti sprendimų priėmimo dėl aplinkos procesuose ir taip pat teisę aplinkos klausimais kreiptis į teismus. Tačiau praktikoje ši konvencija buvo nuolat pažeidinėjama, o kiek vėliau teismai pripažino, jog mūsų šalyje vadovautasi klaudingu šios konvencijos vertimu. Taigi naujas požiūris į vienuomenės interesą atsirado būtent

tada, kai buvo pasipriešinta kasdieninei politikai, kurioje galiojo pragmatiškas „sveiko proto“ skatinamas suvokimas, jog visi idealai realybėje vienaip ar kitaip „korumpuoja“ (ir todėl nė neverta pernelyg rimta vadovautis „popierinėmis“ konven-cijomis ar įstatymais).

Protestuotoju siekiai kirtosi ir su oficialia kultūrinės demokratijos samprata, kurią neblogai iliustravo ne vienus metus trukusios kultūros šventės – Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio – šūkiai. 2009 m. Vilniuje šia proga buvo ruošiamasi įgyvendinti „Vilnius – Europos kultūros sostinė“ (VEKS) programą, todėl jau nuo pirmojo dešimtmecio vidurio šalyje aktyviai skelbti euro-pinių kultūrų įvairovės bei skirtin-gų bendruomenių sambūvą tikslai. Vis dėlto optimistiniai taikaus miesto įvaizdžiai nesutapo su kritinėmis nepriklasomomis iniciatyvomis; tą rodė smulkūs incidentai. Pavyzdžiu, 2007 m. rudenį VEKS projekto „Menas netikėtose erdvėse“ metu nebuvu įgyvendintas Tarpdisciplinario meno kūrėjų sąjungos planuotas projektas „Meno mašina“ („artcar: protesto dainų ir šokių sunkvežimis“). Rugsėjo 22 d. muzikinis sunk-vežimis turėjo sustoti prie uždaryto „Lietuva“ kino teatras, kur buvo ruošiamasi piketui „Neleisime su-valgyti Lietuvas“ (pastarajį renginį organizavo judėjimas „už Lietuvą be kabučių“), tačiau valdžios struk-tūros perspėjo akcijos dalyvius ne-važiuoti į numatyta vietą, kitu atveju įems pagrasinta sankcijomis (jomis pagrasinta ir prie „Lietuvas“ besibūriuojantiems žmonėms, todėl pla-nuotas piketas čia taip pat neįvyko). VEKS vadovybė savo ruožtu atsiribojo nuo piketo organizatorių. Šios organizacijos pareiškimas apie „ne-sikišim“ į politiką iš pažiūros atrodė gana logiškas, nes juk ir pačios programas vadovus netrukus pra-dėjo persekioti ne kas kitas, o sav-audžiškų interesų turintys politikai. VEKS, beje, atsiribojo ir nuo bendrovės „M2 Invest“ manipuliacijų – ši bendrovė naujame statinyje ruošesi kurti nedidelę kino teatro salę, o savo užmojus platesnėje viuomenėje mėgino legitimuoti prisiengdama populiaria kultūros sostinės simbolika.

Ne sykį kalbėta ir apie tai, kad radikalios meninės akcijos prie buvusio „Lietuva“ kino teatro atbaidė bet kokias investicijas. Tačiau meninės radikalizmas čia buvo gana trumpalaikis, nors tam tikrų protesto gestų matėme ir vėliau. Lietuvos kairieji aktyvistai, prisijungdami prie Europėje vykstančių „Skvotų ir autonominijų erdvų dienų“ minėjimo, 2008 m. balandžio 12-ąją šalia „Lietuva“ kino teatro surengė akciją „Laisva erdvė – laisvam žmogui!“. Organizatoriai teigė, jog „ši vieta mums primena kapitalistiniam merkantilizmui nepasiduodantį žmogiškai išsidūmą ir ryžtą kovoti dėl viešosios erdvės“. Kaip žiniasklaidai tuo metu sakė vienas pagrin-

dinių renginio dalyvių Kasparas Po-cius („Skvotų ir autonominijų erdvų dienų“ renginius traktavę kaip alternatyvą VEKS renginiams), „me-nas viešos erdvės įmanomas, kai jų kuria laisvi žmonės, kai iniciatyvos gimbsta ne biurokratų, o tikru menininku – kiekvieno iš mūsų – galvose, kaičiau tokie renginiai tampa sovietinių parodų atmaina, nuleista iš auksčiau“ („Akropolis“ néra viešoji erdvė“, Kasparas Pociū kalbino Jurijus Dobriakovas, www.balsas.lt, 2008 04 16). Nors tuo metu apleistas „Lietuvas“ pastatas vizualiai buvo tapę asocialia „niekieno zona“, tikri jo savininkai baiminosi net ir simbolių pareiškimų. 2008 m. gegužę poli-cija aškino, kas ant uždaryto kino teatro fasado užraše frazę „Lietuva visiems“ (dėl pastauti neva padarytos materialinės žalos ir didelėmis raidėmis išpurksto užrašo – „vandalizmo akto“ – į policiją kreipėsi pastatų valdantį bendrovę; netiesiogiai buvo ištarai bei aplausti akcijos „Laisva erdvė – laisvam žmogui!“ dalyvai). 2012 m. „Rojaus apartamentai“ bankruto, o statinys taip ir liko „apsēstas“ teisinių nesėkmų ir nelegalumu bacių. Skandalas dėl fasado „subjaurojimo“ kilo ir 2013 m., kai pirmajam gatvės meno festivaliu „Vilnius Street Art“ sekurą Ernesto Zacharevičiaus spalvotą piešinį po keleto savaičių slapta užpurkė anoniminiai grafitininkai, kas sukė-lė netgi miesto mero pasipiktinimą (tai iliustravo ir vadinosios an-dergraundinės raiškos ambivalentiškumą).

Galiausiai naujieji savininkai griu-venā nutarė paversti biurų ir Modernaus meno centro (MMC) kompleksu. 2014 m. balandžio mén. įvyko architektūrinis konkursas, tačiau būsimu pastato kontūrai ir toliai li-ko neaiškūs – konkurse pirmos vienos laimėtojo nebuvo (antraja pre-mija apdovanoti du projektais), o Architektų sąjunga vėliau pareiškė nepasitenkinimą procedūriniais dalykais, ryškėjo projektus vertinusių ekspertų, savivaldybės bei užsakovų nesutarimai. Tačiau š. m. kovo mén. sklypa į pastata įsigijusios bendro-vės „MMC projektais“ įkūrėjas Vik-

toras Butkus žiniasklaidai prasitarė, jog kino teatro vietoje „bus statomas tik muziejaus pastatas“, taigi anksčiau planuotų biurų ar kitos paskirties patalpų nebeliks. Naujieji valdytojai simboliškai perprogramavo būsimo statinio funkciją, kartu pa-koreguodami ir su šia vieta susijusių lūkesčius, netgi pačią kadaise ne itin „švarai“ privatizuoto objekto reputaciją. Todėl greičiausiai ne-trukus išgirsime ir apie naują konceptualų architektūrinį sprendimą; galbūt išvysime netgi tikrąjį sékmės istoriją.

Vis dėlto šiandien svarbu kalbėti ne tik apie neišvengiamai artėjantį įvykių „išrišimą“ – *jau dabar* galime permąstyti ir „neapibrėžtumo politikos“ rezultatus. Dar pirmojo dešimtmecio vidury kultūros kritikas Vaidas Jauniškis ironizavo minėtajį investicijomis surūpintos attities mitą, kurį atspindėjo ir anuometinis projekto šūkis „Vakar – „Lietuvas“ kino teatras – rytoj dau-giafunkcinis pastatas su kino centru“. Pasak Jauniškio, „Dabarties, kaip suprantate, nėra, nes uždarytoji „Lietuva“ yra tarp vakar ir rytoj, t.y. nesvarumo būklėje“ („Šalia kino meno. Vargas dėl „Lietuvas“, www.lfc.lt, 2006 06 29). Ši nesvarumo būklė – metaforinis dešimtmecio įtrūkis miete – netapo visiškai bergždžiu laiku. Anuometinis pilietinis judėjimas gal ir nepakeitė išprasto „reikalų tvar-kymo“ didžiojoje politikoje, tačiau provokavo jaunus vilniečius susirūpinti gyvenamajai aplinka ir padėjo susitelkti „kritinei masei“. Teisinėje praktikoje buvo aktualizuotas vie-šojo interesu gynimo klausimas, ginčai žiniasklaidoje išjudino žinomus filosofus ir teisininkus. Galų gale „piktžaizde“ tapusi apleista vieta vis dar yra svarbus derybų dėl miesto kultūrinės erdvės objekto. Atrodo, jog būtent tos laikinosios „kabutės“ tapo prasmingu iššūkiu netgi nekilnojamojo turto vystytojams, nes vietoj dar vieno miesto centre iš-dydysiančio komercinio biurų ar dau-giaubučių statinio Lietuvos sostinė jau galės didžiuotis ir kai kuo daug-

¹ Plačiau apie Lietuvos kino teatro privatizavimo istoriją, protesto renginių chronologiją, teisinių procesų eiga, žiniasklaidos reakcijas ir kitas iniciatyvas žr.: http://www.vilma.lt/LIETUVA/en_index.php

² Pro-testo laboratorijos iniciatoriai buvo Gediminas ir Nomeda Urbonai, jų meninės praktikos tuo metu išsiskyrė mikrosocialiniai bendruomeniniai tyrimai, o 2007 m. už reikšmingą indėlį į medijų meną (ir ilgiau nei metus veikusią pro-testo laboratoriją) jie buvo apdovanoti Lietuvos nacionaline kultūros ir meno premija.

³ Žinomų kultūros žmonių pasirašytoje peticijoje (kuriaj patvirtino ir 7 tūkstančiai Lietuvos gyventojų parašta) teigta, jog „komerciniu sprendimu privatizuoti „Lietuvas“ kino teatrat buvo pasikėsinta sunaikinti unikalų miesto kultūrinio savitumo elementą ir nuskurdinti miestiečių gyvenimą, pancejant viešajį interesą tureti europinė tradicija išskiriančią kino kultūros erdvę“. Plačiau žr.: Peticia. 2006 07 11. <http://www.culture.lt/peticija/>

⁴ Vieno iš protesto dalyvių, teisininko ir kultūros publicisto Tomo Bakuchionio žodžiais tarant, kino teatras „Lietuva“ tapo chrestomatiniu pavyzdžiu „proceso, kurio esmę suvokėme per vėlai, o jį negailestinga ir žiauri – viešosios gėrybės pusvelčiui atiduodamos į turtingųjų ir galtingų rankas, tokiu būdu jiems iجاunant dar daugiau galios“ („Kino teatras „Lietuva“: nugriauti negalima išsaugoti“, www.bernardinai.lt, 2007 08 13).

⁵ 2007 m. iš politikos lygmens iškelta ir LR Seimui ne kartą siūlyta svarstyti viešojo interesu įstatymo idėja susiformavo padedant judejimė dalyvavusiems teisinkams (viešajį interesą tuo metu gynę tokie žinomi Lietuvos teisinkai kaip Kęstutis Čiliškas). Teismuose padaugėjo bylu, susijusi su viešojo interesu gynimui.

Nepatogi tema

Aurelijos Maknytės paroda „Tėvų kambarys“ galerijoje „Artifex“

VDA tekstilės galerijoje-dirbtuvėse „Artifex“ nuo kovo 17 iki balandžio 4 d. eksponuojamas Aurelijos Maknytės projektas „Tėvų kambarys“. Nors autorė jau yra mūsų šiuolaikinio meno senbuvė, tai jos pirmoji personalinė paroda. Joje kalbama visuotinai nepatogia tėvų tema, ją pateikiant tiek nepažistamų žmonių gyvenimo liudijimais, tiek labai asmeniškais pačios auto-rės tėvų objektais. Dailės kritikė Birutė Pankūnaitė užduoda keletą klausimų menininkei.

Turiu prisipažinti, kad tavo itin asmeniškas menas pažadina autobiografinės bédas ir priverčia pasakysti praeityje, kas ne visada malonu, nes užstringi savyje kaip ta lova galerijos tarduryje. Juo labiau kad kalbi apie tėvus – apie tai kalbėti nesmagu, tai dažnai glumina. Tiesą sakant, būtent ši tema mane paskatinė tave pakalbinti ir ši tą išsiaiškinti su tavimi ir su savimi.

Sutinku visiškai, man tėvų tema irgi labai nepatogi.

Kiek daugiau nei prieš metus visus kvietė į parodą savo namuose – jau tada skaitmeninai „blusturgiuose“ rastus siuvėjos mamos laikus dukrai ir nebijojai į privačią erdvę įsileisti prasalaičių. Tuomet kalbėjai, kad senų surinktų daiktų atžvilgiu taikai rekonstrukciją – kadangi esi ne grynoji kolekcionierė, tau nerūpi pasyvus medžiagos konservavimas, kai apaugusios kerps nenuvalomos, tik sustabdomas jų augimas. Vien restauracija, kai tik kosmetiškai atnaujinama kerps nuskutant, – taip pat. Imliesi esminiu pertvarkymo arba rekonstrukcijos, atkurdama prarastus fragmentus ir pažeistas vietas.

Parodoje „Tėvų kambarys“ kartu įdedi nemažai itin atvirų savo artimųjų gyvenimo fragmentų, kurie, man regis, nepasiduoda rekonstrukcijai, smogdamis tiesiogine jėga. Pati saugau tėvų palikus daiktus, todėl manau, kad tavo paroda negali nepaliesti visų, turinčių vienokius ar kitokius atminties. Ar tau svarbu ja atsikratyti paviešinant? Nes išlaikyti distancijos su šiais objektais, regis, neįmanoma. Bent jau tavo atveju.

Rekonstrukciją taikiau tik siuvėjos istorijai. Savo tėvų patalpai šio metodo netaikiau – tai kitas santykis. Todėl tuos skirtingu žmonių daiktus sudėjau į atskirus kambarius. Tėvų dalis šiam projekte man sunki, nes ji labai intymi. Turėjau daug moralinių, etinių abejonių. Bet padrašinau pati save „iš praeities“, nes tėvo aktą esu rodžiusi dar studentiškais laikais, buvau skaičius jo pomirtinio skrodimo dokumentą. Jau tada stebėjausi, kad kūno aprašas galbūt tokis stiprus. Nežinau, kaip žiūrovui, bet man viešinti tą tekstą nebuvu lengva – lyg eksponuoju savo mirusį tėvą. Todėl ir padavinau „Aktu“. Jeigu jame būtų

buvę tėvų identifikuojančių ženkli – nežinau, ar rodyčiau. Čia pamačiau universalaus žmogaus aprašymą – tai galėtų būti bet koks žmogus. Jį paskaitė mano sūnus sako: „tik vienu centimetru nuo manęs skiriasi“. Man įdomus ir mediko požiūris – jis tą mirusį kūną mato tik kaip medicinos objektą. Jo aprašyme ižvelgiau daug poczios – todėl ir sukapojau į ketureilius posmelius. Tame kambaryje yra mamos daiktai: jos pačios šarvojimui paruošti bateliai ir i juos įdėti laikraščių kamšalai, kuriuos aptikau jau po laidotuviu.

O kaip atsiradai „Artifex“ galerijoje?

Kadaise Severijai Inčirauskaitė-Kriaunavičienei (galerijos vadovei) siūliau į vieną grupinę parodą priimti įdomų objektą – brolio vestuvinį kostiumą, pasiūtą iš itin kokybiško jugoslaviško velveto, taip deficitu laikais gauto už šermukšnio uogas, parduotas kažkuriams alkoholio fabrikui. Mano miestelį Širvintas tada visi tiesiog nusiaubė. Aš ir pati įsiropstusi į medži rinkau šermukšnius. Velveto gavome, ir prabangus vestuvinis kostiumas buvo pasiūtas. Tuomet „Artifex“ paroda neįvyko, o dabar Severija pasiūlė ji eksponuoti. Bet jis jau pažadėtas kitai parodai Kaune rudenį, kai prinoks šermukšniai. Ji pasiūlė rodyti, ką turiu. Prisiminiau mamos „pagrabinę“ suknelę ir batelius – labai keistą palikimą. Galvojau: gal dar per anksti

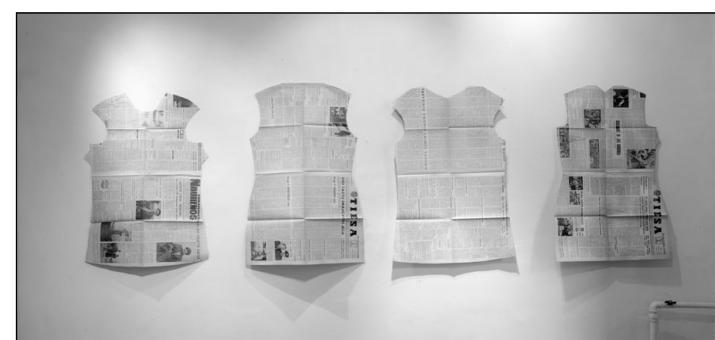
„Savaitė“ buvo iš mano čiužinių susikonstruotas namelį, kuriame savaitę gyveno. Kartu su juo dalyvaudama galerijos „Vartai“ parodoje po jo senelio kilimui pakiašau nuotrauką su miške aptiktu kurmiausiu didmiesčiu – jos žiūrovas nematė. Dabar Julius tarsi grąžino skolą.

Kas paskatina viešinti tokius sunčius dalykus?

Santykiai su tėvais man visada įdomi tema. Šia tema dirba daug menininkų. Vis stebiu, kaip galima viešinti artimą ryšį, kodėl jis galiapti eksponatu. Sunku atsakyti, kodėl nusprendžiau viešinti. Dažnai žiūrėdavau į tuos daiktus. Juose slypi kažkas stipraus. Paprastas daikteliškis gali daug talpinti, net anapusybę. Jeigu tėvai nebūtų išėję, to nebūčiau dariusi. Čia kaip ir su kita žmonių santykiai: kai kas nors pasikeičia, lieka savotiškas palikimas.

Minėjai kitus menininkus, nagrinėjančius tėvų, senelių temą. Kai kurie jai sekmingai taiko rekonstrukciją. Turiu omenyje Eglę Ridikaitę ir jos „Palikimą (Babutas skariašas)“ arba Dainių Liškevičių ir jo namo Kaune maketą. Bet tavęs rekonstrukcija nedomina?

Norėjosi, kad daiktai būtų tikri. Negalėjau kažko prideti, pakeisti, perkurti, perdaryti. Tuomet būtų netikra. Tik tėvuko pomirtinio ap-rašo dokumentą pakeičiau. Siuvė-

Aurelijos Maknytė, parodos „Tėvų kambarys“ fragmentas. 2015 m.

tyti tū žmonių akimis. Laiškuose rašomi ir tokie dalykai, kurių jų autorai gal ir nebūtų norėję skelbti. Bet jie jau būna išėję, būna pračę daug laiko. Aš ir pati abejojau, ar eksponuoti, ar palaukti, kol pasikeis mano santykis. Galbūt ir smerksiu save, kad taip padariau. O dėl epochos – nežinau. Aš pati joje užaugusi, ir mano tėvukai. Visas sovietmetis gerokai visiems patarė galvas. Kai dabar įvertini tuos laikus – pati sau gali būti eksponatas. Nuo laiko nickur nepabėgsi.

Rodydama tik atsiradus kambaryje tai ir bandžiu padaryti: ten yra tarpusavyje susijusių skirtingu žmonių daiktų – iš laikraščių iškirpti lekalai priklausė kiti siuvėjai, šalia jų buvo sukauptos kompozitorių nekrologų iškarpos. Parodą kūrė kaip konstruktorių: iš daiktų erdvėje dėlioju vieną gyvenimą. Tai savotiškas asamblijas. Nors etnografijos irgi vengiau – prisipirkyt siuvimo knygų atsisakiau: argi reikia rodyti būti, norint pasakoti apie žmogų?

Turiu prikaupusi užrašų knygelių. Nuo meteorologinių duomenų fiksavimo iki telefonų numerių. Turiu daug nuotraukų... Ką su visu tuo darysi? Sunku pasakyti. Turiu mašinėlę atspaudintą laišką, 1956 m. rašytą į Kremlį Vorošilovui. Norėjau išsiaiškinti, kas tam žmogui nutiko. Jis buvo armonikininkas, todėl pradėjau pirkti žmonių su armonika nuotraukas. Bet kuris gali būti tas mano ieškomas. Domina mažo žmoglio istorija politinėje mėsmalėje.

Tu visą laiką tarsi naikini savo autorystę. Tau taip neatrodो? Slapstaissi už kitų žmonių istorijų.

Taip, nuo seno turiu tokį bruožą. Nežinau, ar tai slapstymasis. Kadai-se labai patiko tapyba, piešimas, mėgstu filmuoti. Bet labiau domina svetima medžiaga – man regis, tai autentiškesnis daiktas. Ne sukurtas, o žmonių išgyventas. Negalėčiau pasakyti, kad aš kūrėja. Be sukurimo istorijos. Gal sudėdama tuos daiktus į krūvą sukuriu tik kontekstą, naują prasmę. Kuo toliau, tuo labiau man norisi rodyti daiktus. Bet visą laiką ką nors darau. Daugiau filmuoju, ir ne taip asmeniškai. Po melioracijos griovių bastaus ir stebiu, kaip bebrai keičia aplinką. Fotografuoju, filmuoju – kažką darysiu.

O asmeninis archyvas – toks dalykas. Neįsivaizduoju, kaip mano tėvai į visa tai žiūrėtų. Bet jeigu būčiau tikra, kad jieims tai nepatiktų ar dėl to skaudėtų – tikrai nedaryčiau. Visada gerai supratome vieni kitus: jie gerbė mano veiklą. Mama vis sakydavo: „Nelabai suprantu, ką tu čia darai, bet jaučiu, kad gražu.“ Man tai ir buvo padrašinimas darytant šią parodą – kad viskas gerai.

PARENGĖ BIRUTĖ PANKŪNAITĖ

Parodos „Tėvų kambarys“ fragmentas. 2015 m.

A. MAKNYTĖ NUOTRAUKOS

visa tai rodyti? Bet čia tiko ir siuvėja su savo laiškais. Nutariau nebeatidėti. Kūryba juk neturi būti patogi ar džiuginanti. Nutariau pasiūžiūrėti, kas nutiks, jeigu išdrisiu. Suknelės nusprendžiau nerodyti – juk ne viską reikia rodyti. Liko laikraščio gnužulėliai ir bateliai. Jie paliko ir rebus, nes yra numindžioti – gal manos planai buvo pasikeitę?

Stalai tėvų kambaryje irgi turi istoriją. Ilgai ieškojau vadinamųjų stalų-knygų, kuriuos visi turėjo ir naudodavo labai išvairiems dalykams, išskaitant ir šarvojimą. Atniepė Julius Balčikonis, pasiūlės juos du. Man tai labai tiko. Atėjė į parodos atidarymą, Julius suvokė, kad stalai stovi mirties kambaryje, ir prisimė, kad ant jų buvo pašarvoti jo proseneliai. Su Juliumi mums nuolat atsitinka netikėtų jungčių. Jis dar būdamas studentas mano projekte

jos nėpažiūstu ir todėl galiu tik interpretuoti. Laiškus suskaitmeninu – nebileka autentikos, žiūrovas nebegali to laiško pačiupinėti.

Kaip manai, kokią dėmę mūsų biografijose ir šeimyniniuose santykiose paliko epocha? Ar vis dėlto tai nėra lemiamas veiksnyis ir ar savo vaikams mes būsime tokiai pat mīslė, kaip mums – mūsų tėvai? Nes pagelė seni laikraščiai ir nudėvėti baldai viskam suteikia savą prieskonį.

Sunku pasakyti. Man atrodo, kickviena epocha uždeda savo antispaudą. Nežinau, ar nesmagumas ženklina visus laikus. Jis gal kyla iš to, kad viešini kažką labai intymaus. Pastaruoju metu skaičiau daug epis-toliarinių žanro knygų. Pati esu labai daug svetimų laiškų sukaupusi. Paskaičiusi pradedi visą pasaulį ma-

Mano filmai yra riksmas

Pokalbis su kanadiečių režisieriumi Xavier Dolanu

„Kino pavasario“ atidarymo filmas „Mamyte“ pernai buvo vienas Kanų kino festivalio favoritų, jis pelnė Specialiųjų žiuri prizą. Iškart po apdovanojimų ceremonijos su jaunu režisieriumi (g. 1989) kalbėjosi Pawelės T. Felisės. Pateikiame pokalbio fragmentus.

„Mamyte“ – dar vienas Jūsų filmas apie motiną, bet pirmiausia tai dar vienas filmas apie nesančią tėvą.

Nicko nepadarysi – brendimas man asocijuojasi su suaugusiu vyru, kurio nėra, ir su suaugusia moterimi, kuriai nesiseka susitarkyti gyvenimo.

Tačiau „Mamytes“ veikėjas – paauglys Stivas, grįžęs į namus, pirmiausia išejo juose tévo fotografijos.

Nuotraukos – tai simbolisko vienitumo ženklas. Nicko daugiau. Niekas netiki, kai sakau, kad nesanties tēvas man jokia trauma. Vaikystėje stėvė matydavausi retai, bet mūsų ryšys buvo visai geras. Dabar mūsų santykiai puikūs: žinau, kad tēvas manini didžiuojasi. Beje, jis puikus aktorius, „Mamyte“ net suvaidino barmeną.

Debiutinį filmą „Užmušiau savo mamą“ pavadinote „autobiografiniu psichologiniu siaubo filmu“.

„Mamyte“ apibūdinote taip: „Tai labiau asmeniškas filmas, nei gali atrodyti.“ Kuria prasme labiau?

„Mamyte“ – tai sugrįžimas į gimtasių vietas. Filmavome Monrealio priemiestyje, o tai mano asmeninis „getas“, pažiūstu ji kaip nuluptą. Daug savo bruožų suteikiau ir Stivui: buvau agresyvus paauglys ir mane išmetė iš mokyklos.

Filme „Užmušiau savo mamą“ daug įtūžio.

Tik dabar esu porą metų vyresnis. Radau būdą, kaip nebūti Stiv. Išaugau iš prievertos, nors likau nekantrus. Neprivalau staugti. Mano filmai yra riksmas. O gal net subtilius kerštasis tikrovei.

Kerštasis?

Puikiai prisimenu, kaip mama skundėsi, kad benzinas pabrango, o ji vėl turi mane kažkur vežti. Arba susierzinimą, kad šviečiaaulė, o ji turi man gaminti valgyti. Savo filmuose galiu tokias situacijas ironiškai užaštrinti. Bet galiu jas ir apversti. Jei mano mama nesugeba stoti sūnaus pusėn, filmo herojė tai gali. Tie momentai, kai mano mama būdavo neteisi, filme yra parodyti priešingai. Jei ji nemokėjo pakovoti už save, dabar moka. Aš net pavyduliau savo herojams. Taip pat norėčiau turėti kaimynę, kuri ateis ir nesuinteresuoja padės. Aš tokios neturėjau.

Filme „Užmušiau savo mamą“ rodei moterį, kuri kiekvienam žingsnyje kuria distanciją su sūnumi. „Mamyte“ prakeikimas tas, kad mama Dajana ir jos sūnus Stivas – labai panasūs.

Neatsitiktinai filmą pavadinau „Mamyte“ („Mommy“). Taip kalba vaikai. Dajana juk yra amžina paauglė, kuri niekad nesuaugs. Tai matyt iš jos kalbos, iš susigalvotų žodžių. Stivas taip pat kiekvienam žingsnyje demonstruoja infantilumą. Tačiau jie iš tikrujų myli vienas kitą.

Tik ar tai ne meilė iš popsinų dainelių, kurių filme daugybė ir

kurius kažkuriuo metu pradeda ciuoti Stivas, kreipdamasis į mamą?

Dainas galima mėgti arba nemėgti, bet jose esantys jausmai tikri. Tikras yra graudulys. Tikras yra ilgesys kažko, kas gyvenime greičiausiai negali išspildyti, bet būtų nuostabu, jei taip atsitiktų. Norėjau, kad „Mamytes“ struktūra primintų dainą. Kad filme būtų kartu ir dramatizmo, ir lengvumo.

Tokia struktūra grėsminga kiču. Žinoma, „Mamyte“ Jūs žaidžiate subtiliu kiču, tačiau ir įrodote, kad tai irgi menas.

Gyvename pasaulyje, kuriame žmonės kasdien neskaito Sartre'o, bet užtai nuolat klausosi dainų. Mano veikėjai taip pat: juk iš tikrujų vienintelis tévo pėdsakas, jo tikrasis testamentas yra hitu rinkinys, kurios jis įdainavo į plokštélé.

Tam tikra prasme šis filmas atsirado iš muzikos. Kai pirmą kartą išgirdau Ludovico Einaudi „Experience“, išsivaizdavau sceną, kurioje veikėja susigalvoja geresnę, tobulesnę savo gyvenimo versiją. Nusprendžiau tą sceną išplėtoti, paskui parašiau su ją susijusią istoriją. Filmavimo aikštéléje operatorius nuolat skundesi: „Dieve, kaičiau atrodytu, nufilmavus panoramą...“.

Kodėl rodote žmones, bijančius prisiūmti atsakomybę už kitus?

Mano veikėjai bijo atsakomybės, nes jie apskritai bijo žmonių. Jie nesugeba rūpintis kitais, nes nesugeba pasirūpinti savimi. Pasakoju apie meilę, bet tai visada neįmanoma meilė – tarp paauglio ir jo motinos, tarp dviejų draugų ir nepažištamojo, tarp merginos ir vaikino, tarp vai-

„Mamyte“

kino ir vaikino arba trikampyje – jis, jis ir jis. Gal tai naivumas, gal ir draugystės, ir meilės magija užmušančios kasdienybės baimė?

Kasdienybė negali būti magiška?

Pasakykite tai Dajanai. Arba Stivui. Jiems – ne.

Iš pat pradžių norėjote kurti „Mamyte“ keistu formatu 1:1?

Kartu su operatoriumi sukūrėme tokio formato grupės „Indochine“ vaizdo klipą. Man patiko, efektas buvo žmogiškesnis, intymus. Kuriant filmą šis formatas labai sunkus, parvyzdžiu, tada nelengva parodyti veikėjus kartu. Beje, filmavimo aikštéléje operatorius nuolat skundesi: „Dieve, kaičiau atrodytu, nufilmavus panoramą...“.

Ar tiesa, kad nelaikote savęs sinefilu?

Būtų sunku taip apibūdinti žmonę, kuris matė tiek mažai filmų. Ne mačiau nieko iš to, ką sukūrė Tar

kovskis ir Eizenšteinas. Mačiau tik po vieną Antonioni, De Sicos filmą, du Almodovaro. Jei ką ir galiu ciuoti kiekvienu paros metu, tai tik „Titanika“.

Kas tada Jus įkvėpia?

Fotografijos ir tapyba. Prieš kiekvienu filmą važiuoju į Niujorką, už einu į savo mėgstamą knygyną ir nusiperku tuziną fotografijos bei tapybos albumų. Vartau juos, išsirenu man patikusius rakursus. Taip kuriu vizualinį filmo stuburą.

Šiemet daug kritikų „Mamytei“ pranašavo „Auksinę palmės šakelę“...

Iš tikrujų gyvenimo esmė nėra laimėtos auksinės palmės šakelės. Juk ne apdovanojimai svarbiausiai režisierų karjerai, o pokalbiai su žiūrovais, filmo sugebėjimas išlikti jų galvoje ilgiau nei dvi seanso valandas. Svarbu, kad kiekvienas naujas filmas laimėtu tavo asmenišką „palmės šakelę“. Žengti žingsnį toliau, peržengti save patį.

Ko gero, Jums tai pavyksta: filmografijoje jau penki filmai, kiekvienas brandesnis už ankstesnį. Ar siekiant tobulybės lieka laiko asmeniniam gyvenimui?

Neturiu asmeninio gyvenimo. Neturiu vaikino, dažnai nesimatau su savo šeima. Turėjau katiną, bet pataikėjau, kad esu alergiškas, ir teko išsiskirti. Jo vardas buvo Džekas Dousonas, žinoma, kaip „Titaniko“ herojaus.

Nusprendžiau padaryti pertrauką. Noriu grįžti į mokyklą, pastudijuoti meno istoriją ir germanistiką. Vokiečių kalba velniškai jausminga: dauguma žmonių nemégsta jos skambesio, bet mane ji žavi. Neturiu kito pasirinkimo. Dabar nėra jėgų kurti dar vieno filmo. Nemiegotos naktys, stresas pradeda veikti fiziškai, tai matyt mano veide. Reikia tiesiog pagyventi, pabūti tarp bendramiąjį, kad turėčiau apie ką kurti naujus filmus.

PARENGÉ K. R.

„Kino pavasaris“

Svarbiau parodyti, ką turi ištverti meilė

„Kino pavasaris“ rodo naujų vokiečių režisieriaus Christiano Petzoldo filmą „Feniksas“. Tai – septintas pilnametražis 55-erių Petzoldo filmas. Pateikiame pokalbio su režisieriumi, parengto pagal reklaminę filmo medžiagą, fragmentus.

Kas Jus paskatino dabar perkelti į ekraną šią istoriją?

1980 m. žurnale „Film Critic“ perskaiciau Haruno Farocki (pernai miręs vienas svarbiausių vokiečių dokumentininkų, šiuolaikinių menininkų ir visų Petzoldo filmų scenarių bendraautoris, – red. past.) esę apie Pigmaliono fenomeną. Po penkerių metų susipažinome ir jis man davė Hubert’o Montelhel’ romaną „Sugrįžimas iš pelėnų“ („le Retour des cendres“). Montelhel’ pasakoja apie gydyto prancūz, kuri išgyveno Aušvicių ir nori pakeisti savo veidą Šveicarijos klinikose prieš sugrįždamas į Paryžių. Romanas parašytas intymaus dienoraščio forma. Tada nemaniau, kad įmanoma ekraniuoti šį romaną Vokietijoje. Jis buvo svarbus vienam Farocki projektiui ir mes supratome, kad Vokieti-

joje nedaug filmų prabyla apie koncentracijos stovyklų kalinių sugrįžimą į juos sunaikinti norėjusi vokiečių sociumą. Mudu su Harunu nusprendėme, kad pagaliau tai tikrai istorija. Idėja mus lydėjo dvidešimt penkerius metus, kol atsirado filmas. Gilindamiesi į šią temą susijusius filmus, pasakojimus, istorijas, konstatavome, kad jie visados susiję su vyru, atkuriančiu moterų veidus, perspektyva, Pigmaliono mito modeliu. Mes norėjome papasakoti istoriją būtent atvirkšciai. Kai 2012 m. sukūrė filmą „Barbara“, pamatės pirmuosius kadrus, kuriuose buvo Nina Hoss ir Ronaldas Zehrfeldas, Harunas pasakė: „Štai tikra įsimylėjelių pora. Būtent juos turi išsiųsti į žiaurią kelionę.“ Taip ir pradėjome dirbtis.

Prieš filmavimą aktoriams rodėte Jacques'o Demy „Panelės iš Rošforo“. Kaip dirbote su aktoriais?

Praleidau savaitę kartu su aktoriais žiūrėdamas filmus. Dar pasižiūrėjome Alaino Resnais „Naktį ir rūką“, Roberto Rossellini „Vokietija. Nuliniai metai“, Jacques'o Tourneuro „Praeities nagą“. Tada aktoriai liko vieni dekoracijose. Manau, reikia daug mąstyti, repetuoti ir dirbtis, kad atsirastų spontaniškumas. Filmavimo dieną repetuojamė visiškai

vieni dvi arba tris valandas. Ir viską nufilmuojame vienu dubliu.

Pirmais filmo scenoje amerikiečių kareivis reikalauja, kad Neli atidengtų veidą...

Kai rengėmės filmui ir atlikome tyrimus, sužinojome, kad tarp 1945 ir 1946 metų visoje Vokietijoje buvo atliekama daug patikrinimų. Amerikiečiai ir prancūzai aktyviai ieškojo nacių karių. Daug nacių apsimedavo esą sužeisti, kad išvengtų patikrinimų.

„Feniksas“ – tai neįmanomas meilės istorija: vyras atsisako atpažinti savo žmoną, žmona atsisako priimti vyrą išdavystę.

Taip, tai tiesa. Psichoanalitikai teigia, kad išgyvenus traumą arba neurozę reikia ją pripažinti, o pasakui pakartoti, kad galėtum ją ištirti, pamiršti ir pasveikti. Džonas rūsys suvokia savo išdavystę ir ją pakartoja, kad galėtų pamiršti. Nei li žaidžia žaidimą, bet nenori žengti trečio žingsnio. Jis nori pripažinti, pakartoti ir grįžti į laikus prieš karą. Kai filmavome, aktoriai man sakė: „Mes elgiamės taip, kaip įsimylėjusi pora: rytais geriaime kavą, jis kloja jos lovą, atneša jai sumuštinį, naktį jie eina pasivaikščioti, jis dovanuoja batus ir suknelę...“ Tai fanta-

miškas požeminius meilės istorijos smūgis. „Bet vyras tai daro, kad atsikratytų savo žmonas, o moteris – kad sugrąžintų savo kūnui gyvybę.

Ar šiuo filmu norėjote pasakyti, kad meilė gali išgyventi bet kokį išbandymą?

Visiškai priešingai, mane nervinius filmai, paveikslai, dainos ir knygos, aiškinantys, kad meilė gali įveikti viską. Tikiu, kad daug svarbių ir įdomių parodyti, ką meilė gali įtverti. Visada maniau, kad Neli galėjo išgyventi koncentracijos lageryje tik todėl, kad galvoje sukūrė kažką panašaus į meilės romaną.

Tai ne holivudiškas filmas. „Fenikso“ finalas atviras.

Paskutinis scenarijaus sakiny skamba taip: „Neli išeina.“ Aš nėrau, ką tai turėtų reikšti. Kai filmuoji chronologiskai, kuo labiau artėjai prie finalo, tuo dažniau apie jį kalbi. Nina Hoss yra iš tų aktorių,

kurie sugeba neįtikėtinai susitapanti su personažu, bet ir jি manęs nuolat klausė: „Kaip tai turi baigtis? Kaip aš turi išciuti iš šios istorijos?“ Tai nerečia, kad pabaigoje supratau, ką noriu pasakyti tuo „Neli išeina“: mes juk negalime išciuti kartu su ja. Man tik buvo aišku, kad filmas turi baigtis kartu su tais, kurie lieka kambaryje ir leidžia jai išeiti. Kartu su Neli jie praranda meną, muziką, gyvenimą. Tai neapsakomai liūdnā diena.

Ar prodiuseris nesistengė Jūsų įtikinti, kad reikia laimingos pabaigos?

Žinoma, stengesi! (Juokiasi) Regis, atsakau: „Ar išprotėjote?“ Man siūlūdžia pabaiga tam tikra prasme yra laiminga, daug gražesnė už tą, kuri galima įsivaizduoti. Neli išeina, ji žino, kad niekas iš jos negali atimti meilės prisiminimo.

PARENGÉ K. R.

Diagnozė: trauma

Skausmingų patirčių apraiškos teatro scenoje

Kristina Steiblytė

Kaip nesenai sakė teatrolė Šarūnė Trinkūnaitė, teatre vis daugėja baimės, siaubo apraiškų. Po truputį daugėja ir socialiai angažuotų spektaklių. Bendrumo tarp siaubo ir socialinio angažuotumo šiuo metu, rodos, nemažai: abu kalba apie traumines patirtis, bando apmąstyti, parodyti patirtą/patiriamą smurą. Tik socialiai angažuotas teatras atviresnis: kalbėdamas apie tai, ką skauda, jis mėgina rasti ir įvardyti socialines priežastis, nesilėpdamas po estetizuota forma ir išgalvota fabula.

Vienas naujesnių tokių angažuotų spektaklių, mėginančių atskleisti, iš kur kyla žmogaus žiaurumas, – Aido Giniočio režisuotas „Atviro rato“ darbas „Apie žmogų, nužudžiusi gulbę“. Spektaklis sukonstruotas iš nebylių scenų, rodančių vieno vyrą kelią nuo giminimo iki nusikaltimo, antrašių, minimalistinės Ramunės Skrebūnaitės scenografijos ir Piotro Čaikovskio „Gulbių ezero“ fragmentų. Beveik dvi valandas vis keičiasi scenos, atskleidžiančios vieno žmogaus kelionę iš vienos traumuojančios, represyvių institucijos į kitą: šeima su smurtuojančiu, geriančiu tévu, mokykla, santuoka, darbas zoologijos sode. Kad istorija būtų įtikinamėsnė, išterpių ir šviesių, malonių fragmentų. Vis

dėlto aplinka, socialinis spaudimas nugali, visos artumo, švelnumo apraiškos greitai baigiasi, o žmogus yra taip paveiktas trauminės patirties, kad nieko nebenori ir nebega li keisti.

Mąstant apie spektaklyje rodomo pagrindinio veikėjo patirtą traumą, peršasi mintis, kad pats jo gyvenimas (po laimingos kūdikystės, kai jis, prižiūrimas mylinčiu tévu, taškėsi vandens dubenyje) ir buvo ta trauminė patirtis, apie kurią nepavyksta kalbėti nuosekliai ir kurios pasekmė yra noras sunaikinti niekuo dėtą gražuočių gulbę. Kad visa tai, kas vyksta scenoje, savotiškai liudija trauminę patirtį, patvirtina ir pačių kūrėjų nenoras (o gal negalėjimas) įvardyti, apie ką jie iš tikro pasakoja („Aido Giniočio suburta komanda kelia dviprasmiškus moralinius klausimus, tačiau net neketina pateikti atsakymų“), teksto ir kalbos atsisakymas, taip pat beveik kiekvieną sceną komentuojančios, viena kitą papildančios ir oponuojančios, socialinį foną atskleidžiančios antraštės.

Trauminės patirties yra ir kituose nesenai pastatytuose socialiai angažuotuose spektakliuose: Agnaius Jankevičiaus „Maršrute“, „Nesistebék, jei kas nors ateis padegti tavo namų“, net ir Oskaro Koršunovo „Kankinyje“. Yra jos ne

„Apie žmogų, nužudžiusi gulbę“

D. MATVEJEVO NUOTR.

tik socialiai angažuotuose darbuose, pavyzdžiu, Artūro Arcimos spektakliuose ar Vido Barcikio Chucko Palahniuko romanu pastatymuose. Čia žmogus tampa nuo socialinių, istorinių aplinkybių priklausomu padaru, vargiasi begalinčiu ką nors pakeisti, arba taip traumuoti, kad negali ir išsaivazduoti kitokio pasaulio. Žinoma, kūrėjai nebūtinai siekė parodyti būtent tokį žmogų. Šiuose spektakliuose veikia ne herojai ar antiherojai, ne tie, kurie prisimina atsakomybę ir siekia pakeisti bent savo realybę, o tylūs konformistai, priimantys *status quo*, kol pratrūksta smurto (fiziniu ar verbaliniu). Tai dažniausiai ir yra istorijos pabaiga, nors kartais dar galima ti-

kėtis ritualinio aukojimo, sugrąžinančio smurto proveržių išgyvenusiai bendruomenėi ankstesnė tvarką, arba nesėkmingų mėginimų kovoti su turinčiaisais galią. Tad gyvenimas, pirmiausia socialinis, teatre tampa traumine patirtimi, kurią įveikti galintys herojai mirę, o gyvieji dar klaidžioja teatru koridoriais, kartais užlipdami ir ant scenos kaip kokie nors anachronistiniai zombiai.

Tokie pasakojimai apie gyvenimą, kaip traumą, retai būna iki galio įtikinami. Labiausiai todėl, kad žmogus rodomas arba negalintis nieko keisti, arba turintis prisiūti visą atsakomybę už tai, kas vyksta, t.y. dažniausiai siūlomas požiūris, kad egzistuoja tik asmeninė atsako-

mybė arba, priešingai, kad asmuo pats vienas nieko pakeisti negali. Kiek kitaip viskas Yanos Ross režisuotoje „Mūsų klasėje“, kuri pasaikojo vieno mažo miestelio klasės draugų istoriją. Čia visi veikėjai patyrė Antrajį pasaulinį karą, Holokaustą kaip tokią stiprią traumą, kad vėliau jų gyvenimai nebegalėjo būti nei normalūs, nei ramūs. Tokią trauminę patirtį pasakojančiam spektaklyje neatsitiktinai atsiranda subjektyvios garsinės ir vaizdinės asociacijos, fragmentacija, net pati garso technologija, kai vis kartoja mas aktoriaus balso įrašas. Čia efektyviai sujungiamas stebinčiųjų iš šono (mūsų, žiūrovų) žinojimas (išreiškiamas, pavyzdžiu, komentarais projekcijoje) ir trauminė patirtis, kurią bandoma artikulioti scenoje. Čia atsakingi kiekvienas už save, ir kartu niekas nėra kaltas: taip pavyksta atskleisti susidūrimo su realia trauma siaubą.

Kol kas teatre dažniau kalbama apie XX amžiuje traumuotus gyvenimus. XXI amžius dar tik prasidėjo, bet jau dabar akivaizdu, kad šių amžių sandūroje įvykę pasikeitimai taps visiškai kitokiu traumų, veikėjų ir pasakojimų šaltiniu. Bet apie tai mūsų teatre kol kas kalbama gančtinai paviršutiniškai ir tyliai. Taip, kaip XX amžiaus traumuotas žmogus, regis, ir tegali.

Kaip pradėti iš naujo

Krėsle prie televizoriaus

Gerai suprantu Beno Whatley’io filmo „Turistai“ (LRT Kultūra, balandžio 2 d. 21 val.) personažus – nevyklius Tiną ir Krisą: mane taip pat erzina triukšmingi sektantai, ant autobuso grindži besivilojantys popieriai, atsiskritinės pažįstamų pasipūtimas. Tina ir Krisas išsirengė į sentimentalų kelionę po rudeninę Angliją, tačiau džiaugtis gyvenimu ir vieną kitu kiekvienam žingsnyje jiems trukdo siaubingi, nemandagūs, pasipūtę chamai (visai kaip „Kino pavasario“ žiniasklaidos eilėse išskirkę spragėsių ir mobiliųjų telefonų gerbėjai). Todėl filmo veikėjai jaučia pareigą išvalyti pasaulį nuo žmogiškosios bjaurasties.

Sanitarinius Tinos ir Kriso reidas po Anglijos Šiaurę visai galėtų vykti ir pas mus, juolab kad ne tik absurdiskų provincijos muziejų, bet ir tragikomisko liaudies žmonių demonizmo pas mus – nors karčiuočių vežk. Jo pasitaiko ir Seime. Todėl verta išsklausyti į Tinos argumentus, kai ji gina mylimą vyriškį – serinių žudiką: „Mažindamas žmonių skaičių, tu rūpiniesi ekologija.“

Nors Didijų ketvirtadienį toks filmas atrodys šiek tiek šventvagiškas, švenčiant laukimą juk sukuria nerwingą atmosferą. Ją ir stengiasi prasklaidyti ne tik meilės žmonėms pri-

tvinkusi Edita Mildažytė, bet ir Lietuvą mylinčios televizijos. Krikščioniška meilė joms tokia svarbi, kad viena net nuolat klausia: „Ar tu myli Lietuvą?“

Prisimenu, kokį milžinišką įspū-

dį paliko prieš daug metų pamatyta Samo Peckinpah parabolė apie prie-

vartą „Šiaudinių šunys“ (1971). To-

dėl nenustebau sužinojęs, kad Rodas Lurie 2011 m. sukūrė filmo perdirbinį, kurį *balandžio I d. 21 val.*

parodys *TV1*, keista, kaip nepasikė-

sino niekas anksčiau. „Šiaudinių

šunų“ herojai – Deividas (James Marsden) ir jo žmona Emi (Kate Bosworth) pabėgo iš Kalifornijos didmiesčio į „mažąją tévynę“ Mi-

sisip, kur, sprendžiant iš visko, gy-

vena rasistai, prievertautojai ir reli-

giiniai fanaticai. Todėl idilė neutrunka

pavirsti pragaru: niekšai prievertau-

ja moterį ir porai tenka gintis: ji su-

pranta, kad vienintelis būdas išsigel-

bėti – tapti žiauresniems už vietinius

monstrus.

Lurie gana tiksliai atkūrė Peckinpah filmai, skiriasi tik detalės, bet, žinia, jose ir slepiasi velnias. Peckinpah filme matematiku ir astronomu buvęs Deividas Lurie filme pavirto scenaristu, ir dar rašančiu scenarijų apie Stalingradą. Smulkmena, bet iškalbinga. Naujas „Šiaudinius šu-

nis“ sugadino panašios smulkmenos ir, žinoma, jokio dviprasmiškumo nepripažintantis režisierius. Tačiau Peckinpah rėmėsi būtent dviprasmiškumu, nes kaip kitaip prabili apie žmogaus prigimtį?

Peckinpah filmas pasirodė Šalto-

rinkdamas intriguojančius faktus

Pagrindinis jo herojus Čarlas (Charlie Cox) nesenai sugrįžo į Londoną iš armijos ir dirba žvalgyboje. Jis gauna užduotį užverbuoti sovietų ambasados darbuotoją Viktorą Kozlovą (Andrew Scott). Tačiau

rinkdamas intriguojančius faktus

pagal kurią filmas sukurtas, Lietuvoje sulaukė didžiulio populiarumo, nes pas mus geras tonas žavėtis skandinavų kultūra. Tačiau iš pagrindinio filmo herojaus, kurį suvaidino Robertas Gustafssonas, tikrai galima pasimokyti ryžto sulaukus šimto metų viską pradėti iš naujo, net jei gyvenimas – tik atsikiptinumų ir neįraudotų galimybų suma.

Kur slypi tikros žmogaus galimybės, svarsto Christopheris Nolanas filme „Pradžia“ (LNK, šv. 27 d. 22.40). Pasakodamas apie talentinį vagį Kobą (Leonardo DiCaprio), kuris sugeba prasibrauti į miegančiojo pasamonę ir pavogti paslapčius, režisierius kuria tikrą postmodernistinį labirintą. Tačiau šiekart Kobui teks sudėtingesnė užduotis – ne pavogti, o įdiegti idėją.

Jei ši penktadienio vakarą galite skirti dvi su puse valandos svetimiams sapnams, kurie nors ir gražūs, bet ne tokie siurrealistiški kaip nuosavi, vadiniši, esate laimingas žmogus: kaip ir Nolanas tikite, kad mus supantis pasaulis yra netikras, todėl ir riba tarp tikrovės bei sapno neegzistuoja.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

„Pradžia“

jo karą laikais, todėl sovietų kino kritikai galėjo rašyti, kad „Šiaudinių šunys“ atskleidžia JAV visuomenėje įsigalėjusią prievertą, o patys nuoširdžiai žavėtis filmu. I Šaltojo karą laikus nukels ir anglų režisierius Pete Traviso televizijos filmas „Palikimas“ (LRT, 2 d. 21.30). Ir filmas, ir Jonas Jonassono knyga,

Čarlas sužino slaptą informaciją apie savo tévą ir jo misijai išskyla grėsmė.

Kitaip apie neseną istoriją prabylama Felixio Herngreno filme „Šimtametis, kuris išliopė pro langą ir dingo“ (LRT kultūra, 1 d. 21.30). Ir filmas, ir Jonas Jonassono knyga,

Parodos	Galerija „Kairė-dešinė“ Latako g. 3 iki 28 d. – Lenkijos menininkų Sławomiro Čwieko, Paweł Kwiatkowskio ir Krzysztofo Tomalskio grafikos paroda	KAUNAS Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus V. Putvinskio g. 55 Adolfo Vaičiūčio paroda „Pilnatis“, skirta dailininko 100-osioms gimimo metinėms	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	Nacionalinė dailės galerija Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija iki 29 d. – Kazimieras Zimblytės (1933–1999) ankstyvosios kūrybos paroda	Galerija „Aidas“ Trakų g. 13 Deimos Katinaitės tapybos paroda „Spalvos 3“	Dailė Marijos ir Jurgio Šlapelių name-muziejuje veikianti Gedimino Prancūno fotografijos paroda pavadinta „Fonografija“, nes tai – šviesos rekių sunaikintam instrumentui. Menininkas 30x40 cm formato sidabro želatinos atspauduose fiksuoja tai, kas liko iš Vilniaus vargonų meistro Juozapo Radavicius sukonstruotų vargonų – prospektinius vamzdžius, medines dalis, griežykla, oro skirstymo dėžės ir dumplės, dulkes, nulaužtą medinio angelo ranką, aptrupėjusių klavišus – ir prietemoje jais griežia nykimo, užmarštės, aplieatumo ir nunikojimo muziką.
Vilniaus paveikslų galerija Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Paroda „Vladislovo Neveravičiaus studijoje“ Algirdo Petruolio (1915–2010) gimimo šimtmecio paroda „Pustonių turta paletėje“	„Prospektu“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 iki IV. 4 d. – Zenono Nekrošiaus ir Virgilijaus Usinavičiaus paroda „Keliai į Laisvę. Lietuva 1988–1991 metais“	M. Žilinsko dailės galerija Nepriklausomybės a. 12 Mykolo Žilinsko 110-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Nuo fiordų iki Alpių viršukalnių: Europos peizažai iš Mykolo Žilinsko (1904–1992) kolekcijos“	Muzika Netikėtos muzikinės sankirtos klausytojų laukia kovo 28 d. 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje. Su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru, diriguojamu Dainiaus Pavilionio, koncertuanti Bohdano Pivnenko yra viena ryškiausiai Ukrainos jaunosis kartos smuikininkų. Tarptautiniam jaunimo ir muzikos festivalyje Vienoje ji pelnė Grand Prix, jos rečitaliai vyko Ispanijoje, Lenkijoje, Rusijoje, Gruzijoje, Olandijoje. Kaip solistė griežė su svarbiausiais savo šalies simfoniniais, kameriniu orkestrais. Muzikinį tiltą su Ukraina ties ir tarptautinį pripažinimą pelniasiukinas kompozitorius Valentino Silvestrovo (g. 1937) muzika. Pirmą kartą Lietuvoje bus atlikta jo kompozicija „Tyloji muzika“ („Silent Music“) stiginių orkestrui. Taip pat koncerte išgirsime Velse gimusio šiuolaikinio kompozitoriaus Karlo Jenkinso „Te Deum“ mišriam chorui ir orkestrui bei su soliste Asta Krikščiūnaite parengtą „Gloria“ solistei, mišriam chorui ir orkestrui. Šią programos dalį inicijavo valstybinis choras „Vilnius“.
Radvilių rūmai Vilniaus g. 24 Europos dailė XVI–XIX a. „Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“ Paroda „Seniųjų ikonų paslaptys. Andrejaus Balykos ikonų kolekcija: pagroba, grąžinta, papildyta“	Pamėnkalnio galerija Pamėnkalnio g. 1/13 nuo 27 d. – paroda „Trumpa išsvaistytą laiko istoriją“ („Kuklus klara“: Konstantinas Gaitanži, Agnė Jonukutė, Jonas Jurčikas, Eglė Karapavičiūtė, Jolanta Kyzikaitė)	Kauno paveikslų galerija K. Donelaičio g. 16 Kauno tarptautinė grafikos bienalė iki IV. 5 d. – Gintaro Kamarauskio paroda „Vakar dienos dėlionės“ (iš ciklo „Lūžio kartos vardai“)	Teatras Teatro dienos proga kovo 27, 28 d. 18.30 įvyks net dvi premjeros pagal austrijų dramaturgo Thomaso Bernhardo pjesces. Lietuvos nacionalinio dramos teatro Didžiojoje salėje – Krystiano Lupos „Didvyrių aikštė“, o Vilnius mažajame teatre – Rimo Tumino „Minetis“.
Taikmosios dailės muziejus Arsenalio g. 3A Paroda „Maištasis buduare“ (XX a. aštunto dešimtmecio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos) Paroda „Absoliuti tekstilė. Nuo ištakų iki XXI a.“	Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 Aloyzo Stasiulevičiaus ir Lilijos Valatkienei paroda „Ko Gediminas nesapnavo“ (tapyba, piešiniai, fotografia)	Keramikos muziejus Rotušės a. 15 Baltijos šalių šiuolaikinės keramikos paroda „Pavasaris 2015“	KKC parodų rūmai Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 Lino Jusionio tapybos paroda „Anapus laiko, laukiant, kol tai nutiks“
Vytauto Kasiulio dailės muziejus A. Goštauto g. 1 Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija Paroda „Jonas Rimša (1903–1978). Ugnies ir džiunglių magija“	Galerija AV17 Aušros Vartų g. 17 Rūtės Petronytės ir Rainerio Kaasio-Kaaslavo (Estija) paroda „Pogrindis“	Adelės ir Pauliaus Galaunių namai Vydūno al. 2 Viktorijos Jurgutienės tapybos darbų paroda „Sodžiaus peizažai“	Nacionalinis dramos teatras 27, 28 d. 18.30 – PREMJERA! Th. Bernhardo „DIDVYRIŲ AIKŠTĖ“. Rež., scenogr., ir šviesų dail. – K. Lupa, kost. dail. – P. Skiba. Vaidina V. Masalskis, V. Kuodytė, E. Mikulionytė, A. Sakalauskas, D. Kazragytė, V. Rumšas, N. Bulotaitytė, V. Anužis
Lietuvos nacionalinės muziejus Naujasis arsenatas Arsenalio g. 1 Seniosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas Kryždirbystė Paroda „Kovo 11-oji. Atkurtos Neprikalaušomos Lietuvos apdovanojimai“ nuo IV. 2 d. – paroda „Pavasario švenčių papročiai ir simbolai“	Galerija „Kunstкамера“ Ligoninės g. 4 Antano Tamšačio (1906–2005) paroda „Šerkšno laiškai“	Maironio lietuvių literatūros muziejus Rotušės a. 13 „Požemio galerija: rašytojai meno kūriniuose“ „Maironis ir jo epocha... paliekė visą mano judomajų turta“	Baroti galerija Aukštoji g. 3/3a iki IV. 1 d. – Solomono Teitelbaumo tapybos darbų paroda „Gėrių ir blogių sankirtoje“
Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Galerija-dirbtuvė „Ra“ Pranciškonų g. 8 Tapybos miniatiūrų paroda „(Ne)prikalaušomybė“	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 „Antano Baranausko „Anykščių šilelis“ iliustracijose“	Klaipėdos galerija Bažnyčių g. 6 Arūno Mėčiaus darbų paroda „Didis mažo miesto gyventojas“
Vilniaus gynybinės sienos bastėja Bokšto g. 20 iki IV. 1 d. – Dailininkų sajungos pilietiškuoja akcija „Laisvė – tai mes“, skirta Lietuvos valstybingumo ir neprikalaušomybės šventėms paminėti	Vilniaus rotušė Didžioji g. 31 Paroda „Žydiškojo Vilniaus įvaizdžių topografinija“	Galerija „Meno forma“ Rotušės a. 27 „Židrijos Janušaitės paroda „Vienatvės. Prisilietai“	Herkaus galerija Herkaus Manto g. 22 nuo 27 d. – Marytės Dominaitės-Gurevičienės paroda „reVizija“
Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija	Prancūzų institutas Didžioji g. 1 Spaudos šaržų paroda „Ar galima iš visko juoktis?“	Galerija „Auksko pjūvis“ K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53 iki IV. 4 d. – Luisės Milewski koliažų paroda „Interjerai“	ŠIAULIAI „Laiptų galerija“ Žemaičių g. 83 iki 30 d. – Andrius Lik skulptūrų paroda „Donna nuda“
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS Parodų salės „Titanikas“ Maironio g. 3 iki 28 d. – Jūratės Stauskaitės paroda-akcija „Judesiai“ Baltarusijos valstybinės menų akademijos paroda „Laiškai“	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija Šv. Jono g. 11 Paroda, skirta Tarptautinei frankofonijos dienai „Pasinerkime į Brüge“	Kauno fotografijos galerija Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2 Remigijaus Treigio paroda „Fotografijos“	Dailės galerija Vilniaus g. 245 Tautodailės paroda „Tradicijos dermė: žemaitiškas užsisprymas, aukštaitiškas santūrumas“
Tekstilės galerija „Artifex“ Gaono g. 1 iki IV. 4 d. – Aurelijos Maknytės projektas „Tėvų kambarys“	„Skalvijos“ kino centras Goštauto g. 2/15 iki 31 d. – paroda „Gražuolės“ filmavimo aikštéléje“	VDU menų galerija „101“ Laisvės al. 53 Simono Welcho paroda „Perkėlimai“	Spektakliai VILNIUS Nacionalinis operos ir baleto teatras 27 d. 18.30 – „CARMEN“ (2 v. baletas pagal G. Bizet muz.). Dir. – M. Barkauskas
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai	M. K. Čiurlionio namai Savičiaus g. 11 Paroda „Romanso dailė“	KLAIPĖDA Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšačio galerija Lepų g. 33 „Nuostabioji žemė. Dailininkai Rytu Prūsiuje. XIX–XX a. I pusės tapyba ir grafika iš Aleksandro Popovo rinkinio“	Valstybinis jaunimo teatras 27 d. 18 val. – D. Wassermano „SKRYDIS VIRŠ GEGUTĖS LIZDO“. Rež. – V. Griško 28 d. 15 val. – A. Giniotio „JUŽE DYKADUONIS“. Rež. – A. Giniotis 29 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Rež. – A. Vidžiūnas (Salė 99)
„Compensa“ koncertų salė Kernavės g. 84 iki IV. 4 d. – Sigitos Maslauskaitės tapybos paroda „Žmogus ir mėnulis“	„Compensa“ koncertų salė Kernavės g. 84 iki IV. 4 d. – Sigitos Maslauskaitės tapybos paroda „Žmogus ir mėnulis“	„Taikomoji dekoratyvinė dailė – mūsų namams“	7 meno dienos 2015 m. kovo 27 d. Nr. 12 (1118)

IV. 2 d. 18 val. – C. Murillo „TAMSOS ŽAIDIMAS“. Rež. – D. Rabašauskas (99 sale) 3 d. 18 val. – P. Vaičiūno „PATRIOTAI“. Rež. – J. Vaitkus	28, 29 d. 18 val. – PREMJERA! „RAGANOSIS“ (E. Ionesco pjesės motyvais). Rež. – R.A. Atkočiūnas	metinėms. Lietuvos kamerinis orkestras, Kauno valstybinis choras. Solistai R. Vaicekauskaitė (sopranas), R. Novikaitė (mecosopranas), M. Zimkus (tenoras), L. Mikalauskas (bosas), Mykolas Bazaras (fortepijonas), Motiejus Bazaras (fortepijonas), B. Bazaras (fortepijonas)
Rusų dramos teatras 27 d. 18.30 – A. Puškino „EUGENIJUS ONEGINAS“. Rež. – J. Vaitkus 28 d. 19 val. – GM gyvai: „American Songbirds Festival“ (JAV) 29 d. 12 val. – S. Aksakov „RAUDONOJI GÉLÉLÉ“. Rež. – J. Popovas 29 d. 18.30 – A. Krogerus „JŠ MEILĖS MAN“. Rež. – A. Dilytė IV. 1 d. 18.30 – A. Čechovo „MEŠKA“. Rež. – L. Adomaitienė 2 d. 18.30 – A. Vvedenskio „EGLUTĖ PAS IVANOVUS“. Rež. – J. Vaitkus 3 d. 18.30 – W. Shakespeare'o „KARALIUS LYRAS“. Rež. – J. Vaitkus	Kauno muzikos teatras 29 d. 12 val. – A. Dilytės „AGUONOS ŠOKIS“. Rež. – A. Baniūnas 31 d. 19 val. – A. Slapovskio „NUO RAUDO-NOS ŽIURKĖS IKI ŽALIOS ŽVAIGŽDĖS“. Rež. – D. Rabašauskas	Lietuvos muzikos rėmimo fondas IV. 1 d. 18 val. S. Vainiūno namuose – Trečiadienio vakaras koncertas S. Vainiūno gimtadieniui. Muzikuoją profesorę B. Vainiūnaitė ir A. Garsonaitė. Programoje S. Vainiūno, C. Debussy, I. Albenizo kūriniai
Kauno lėlių teatras 27 d. 10 val., 28 d. 12 val. – „UŽBURTOS PILIES PASLAPТИS“. Rež. – O. Žiugžda 29 d. 12 val. – „KATĖS NAMA“. Rež. – A. Stankevičius	KLAIPĖDA Klaipėdos valstybinis dramos teatras 28 d. 18 val. Žvejų rūmuose – I. Vyrypavėjo „GIRITI“. Rež. – L. Vaskova	Tarptautinis muzikos festivalis „Sugrįžimai“ 30 d. 18 val. Vilniaus universiteto šv. Jonų bažnyčioje, 31 d. 18 val. Utēnos kultūros centre – „Duo oktava“: P. Syrrist-Gelgota (altais, Lietuva, Norvegija) ir T. Syrrist-Gelgota (violončelė, Norvegija), A. Krikščiūnaitė (sopranas), A. Vizbaras (fortepijonas)
Teatras „Lėlė“ 28 d. 12 val. – „DAKTARAS DOLITLIS“ (pagal H. Loftingą). Rež. – R. Driežis 29 d. 12 val. – „EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ“. Rež. ir dail. – V. Mazūras Mažoji salė 28 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“. Rež. ir dail. – R. Driežis 29 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Rež. – N. Indriūnaitė	Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras 27 d. 18.30 – A. Širvinskaitė-Ruškenė (sopranas), A. Šidlauskaitė (smuikas), L. Piaseckienė (fortepijonas), Ž. Laurinavičius (akordeonas)	VILNIUS Kongresų rūmai 27 d. 19 val. – „Ravelio koncertai fortепijonui“. Atlieka J. Mečetina (fortepijonas), Lietuvos valstybinis simfoninių orkestras. Dir. – M. Pitrėnas
ŠIAULIAI Valstybinis Šiaulių dramos teatras 28 d. 18 val. – „DAKTARAS IR MANGARYTA“ (J. Basanavičiaus surinktų pasakų motyvais). Pjesės aut. ir rež. – V.V. Landsbergis 29 d. 12 val. – „BEBENČIUKAS IR LAUMĖ“ (K. Kubilinsko ir P. Cvirkos pasakų motyvais). Rež. – I. Norkutė 29 d. 18 val. – H. Ibseno „NORA“. Rež. – S. Račkys 31 d. 18 val. – A. Čechovo „VÝŠNIŲ SODAS“. Rež. – A. Latėnas (Valstybinis jaunimo teatras)	PANEVĖŽYS Juozo Miltinio dramos teatras 28 d. 18 val. – PREMJERA! H. Levino „HEFECAS ARBA VISI NORI GYVENTI“. Rež. – P. Ignatavičius 29 d. 18 val. – PREMJERA! F. Dostoevskio „PAŽEMINTIEJI IR NUSKRIAUSTEI“. Rež. – V. Vytautas ir Velta Anužiai 31 d. 18 val. – N. Gogolio „VEDYBOS“. Rež. – R. Augustinas A.	Lietuvos muzikos ir teatro akademija 27 d. LMTA Mokomajame teatre – Teatro dienos. III diena: 14 val. – spektaklis „Kelionė į Tandadrią“, rež. K. Gedmonaitė; 16 val. – improvizacinis vaidinimas „Dykinėjam“; 18 val. – „Auksinių scenos kryžių“ translacija-instaliacija 28 d. 18 val. LMTA Didžiojoje salėje – tarptautinio akordeonistų konkursu „Vilnius 2015“ apdovanojimai
Keistutolių teatras 28 d. 12 val. – „LAIMINGASIS HANSAS“. Rež. – A. Kaniava 29 d. 12 val. – „MANO SENELIS BUVO VÝŠNIA“ (pagal A. Nanetti apysaką). Rež. – A. Gluskinas	Koncertai Lietuvos nacionalinė filharmonija 28 d. 19 val. Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje. – Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Solistės B. Pivnenko (smuikas). Dalyvauja valstybinis choras „Vilnius“. Solistė A. Krikščiūnaitė. Dir. – D. Paviliotis. Programoje V. Silvestrovo, K. Jenkinso ir kt. kūriniai 29 d. 16 val. Vilnius arkikatedroje – Valstybinis Vilnius kvaretas. Programoje J. Haydn „Septyni paskutiniai mūsų išganytojo žodžiai ant kryžiaus“, op. 51. Skaitomas tekstas iš V.A. Dambravos knygelės „Septyni žodžiai“ 29 d. 16 val. Taikomosios dailės muziejuje – V tarptautinis J.S. Bacho muzikos festivalis. Trečia programa: J.S. Bachas, G.F. Händelis, A. Vivaldi. Festivalo orkestras „Musica humana“, ansamblis „Duo barocco“: R. Dubinskaitė, S. Šerytė (mecosopranai). Solistai V. Kaziliytė, D. Šeibokaitė, A. Vizgirda (fleitos), R. Beinaris (obojas), I. Girdžiūnaitė, I. Aleksienė, K. Morozova (smuikai), R. Jasiusaitis (violončelė), G. Kvilklys, B. Vaitkus (klavesinas). Dir. – A. Vizgirda 29 d. 10.30 Skirsnemunės evangelikų liuteronų bažnyčioje, 29 d. 14 val. Jurbarko K. Donelaičio evangelikų liuteronų bažnyčioje – Čiurlionio kvaretas. Programoje J. Haydn „Septyni paskutiniai mūsų išganytojo žodžiai ant kryžiaus“, op. 51	Šv. Kotrynos bažnyčia 27 d. 19 val. – „Dedikacija maestro“. Koncertas rengiamas kartu su M. Rostropovičiaus labdaros ir paramos fondu. Solistai A. Gečaitė (smuikas), U.L. Žuklytė (smuikas), E. Dvarionaitė (fortepijonas), I. Maknickas (fortepijonas), R. Bartulis (klarnetas), E. Bartkevičiūtė (akordeonas), Vilnius miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras. Dir. – D. Katkus 28 d. 19 val. – D. Razausko ir grupės „Vos vos“ koncertas 31 d. 19 val. – M. Paukštys (gitara), G. Balčiūnas (gitara)
Kauno valstybinis muzikinis teatras 28 d. 18 val. – J. Strausso „ŠIKNOSPARNIS“. Dir. – J. Geniušas 29 d. 18 val. – I. Kálmáno „MONMARTRO ŽIBUOKLĘ“. Dir. – V. Visockis IV. 1 d. 18 val. – F. Wildhorno „GRAFAS MONTEKRISTAS“ (pagal A. Dumas romaną). Dir. – J. Janulevičius 2 d. 18 val. – „ŽYDRASIS DUNOJUS“ (pagal J. Strausso muziką). Dir. – J. Geniušas	Rašytojų klubas IV. 1 d. 17.30 – LMTA prof. I. Laurušienės studentų koncertas. Dainuoja M. Dréjerytė (sopranas), M. Bacytė (mecosopranas), S. Petruskaitė (mecosopranas), K. Macytė (mecosopranas), P. Butkus (baritonas-bosas)	Vakarai VILNIUS Lietuvos teatro sajunga 30 d. 18 val. – literatūros ir dainos vakaras „Romualdo Granausko pasijos pagal Joną Strielkūną“. Dalyvauja aktorė D. Jankauskaitė, kompozitorius ir atlikėjas A. Kulikauskas, birbyninkas K. Mikiška
Kauno kamerinis teatras 27 d. 18 val. – F. Zelerio „TIESA“. Rež. – S. Rubinovas		

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA

Be teisės sugržti : eileraščių rinktinė / Sigitas Parulskis. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 187, [4] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-01-1740-8 (jr.) : [6 Eur 14 ct]

Bohemijos fragmentai : [esej] / Ramūnas Čičelis ; [ilustracijų fotografijos iš Gyčio Skudžinsko ciklo „Traces“]. – Vilnius : Versus aureus, 2015 (Klaipėda : Druka). – 71, [1] p. : iliustr.. – Tiražas [400] egz.. – ISBN 978-9955-34-532-9

Frosto naktis : detektivas / Rodney David Wingfield ; iš anglų kalbos vertė Vidas Morkūnas. – Vilnius : Briedis, 2014 (Vilnius : Standartų sp.). – 518, [1] p.. – (Detektivų serija). – ISBN 978-9955-26-493-4

Jausmus lengvinančios aplinkybės : [romanas] / Antonio Pascale ; iš italių kalbos vertė Rasa Kliošoraitytė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 236, [2] p.. – Tiražas 1600 egz.. – ISBN 978-609-01-1752-1 (jr.) : [6 Eur 21 ct]

Laikų knyga : [romanas] / Michail Šiškin ; iš rusų kalbos vertė Sigitas Parulskis. – 2-oji laida. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 323, [2] p.. – Tiražas 800 egz.. – ISBN 978-5-415-02216-8

Levandų kambarys : romanas / Nina George ; iš vokiečių kalbos vertė Loreta Kavolė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Kaunas : Spindulio sp.). – 310, [1] p.. – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-01-1592-3 (jr.) : [7 Eur 59 ct]

Mano vyrai ir ju žmonos : romanas / Jolita Herlyn. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : Petro ofsetas). – 261, [2] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-01-1583-1 (jr.) : [9 Eur 91 ct]

Moteris iš dvigubo pasaulio : romanas / Svetlana Čecka. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Kaunas : Spindulio sp.). – 221, [2] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-1749-1 (jr.) : [5 Eur 55 ct]

Nakties kelias : romanas / Kristin Hannah ; iš anglų kalbos vertė Laura Užkuraitienė. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2015 (Vilnius : Standartų sp.). – 446, [2] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-9955-16-539-2 (jr.)

Neįtikėtina kelionė IKEA spintoje : romanas / Romain Puértolas ; iš prancūzų kalbos vertė Akvilė Melkūnaitė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Kaunas : Spindulio sp.). – 220, [2] p.. – Tiražas 1400 egz.. – ISBN 978-609-01-1719-4 (jr.) : [8 Eur]

Nežymiršk manęs : romanas / Santa Montefiore ; iš anglų kalbos vertė Irena Kupčinskienė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : Petro ofsetas). – 434, [3] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-01-1594-7 (jr.) : [9 Eur 22 ct]

Penkiasdešimt tamseinių atspalvių : [romanas] / E.L. James ; iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 534, [1] p.. – Trilogijos 2-oji knyga. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-0967-0 (jr.) : [10 Eur]

Prie ištarant sudie : romanas / Mary Higgins Clark ; iš anglų kalbos vertė Džilda Zubačkienė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : Standartų sp.). – 315, [2] p.. – Tiražas 4000 egz.. – ISBN 978-609-01-1741-5 (jr.) : [10 Eur]

Rinktinė : [novelės, atsiminimai, publicistiką, laisvalaikio] / Balys Gražulis ; [redaktorius ir sudarytojas Vytautas Girdžiauskašas]. – Senoji Varėna, Varėnos r. : Senosios Varėnos bičiulių klubas, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 502, [1] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-95670-1-3 (jr.)

Saldžiai kartu : romanas / Colleen McCullough ; iš anglų kalbos vertė Kristina Miliūnienė. – Vilnius : Tyto alba, 2015 (Vilnius : Standartų sp.). – 471, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-466-082-5 (jr.)

Skiriamo M. : pasaulio meilės lyrika / sudarytojas Kornelijus Platelis. – Vilnius : Tyto alba, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 327, [1] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-466-083-2 (jr.)

Sostų žaidimas : [romanas] / George R.R. Martin ; iš anglų kalbos vertė Rasa Tapinienė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 638, [2] p. : žml.. – (Ledo ir ugnies giesmė ; kn. 1). – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-0537-5 (jr.) : [10 Eur]

Svetimautoja : [romanas] / Paulo Coelho ; iš portugalų kalbos vertė Zigmantas Arlickas. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 230, [2] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-5-415-02369-1 (jr.)

Teheranos temstant : romanas / Salar Abdoh ; iš anglų kalbos vertė Vitalijus Šarkovas. – Vilnius : Versus aureus, [2014] (Gargždai : Print-it). – 237, [2] p.. – Tiražas [1200] egz.. – ISBN 978-9955-34-516-9

Trupiniai : poezijos rinkinys : [projekto „Trupiniai. Poezijos kelio grįžtu į tremtį...“ leidinys] / Agota Daugnoraitė-Vičiūnienė ; [sudarytojai Valerija Žalienė, Zofija Maciuvienė] ; Asociacija „Tremties dienoraštis“. – Klaipėda : Druka, 2014 (Klaipėda : Druka). – 239, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-404-183-9

Užmaršties amžiaus siužetai / Leonidas Donskis. – Vilnius : Versus aureus, [2015] (Klaipėda : Druka). – 293, [1] p.. – Tiražas [500] egz.. – ISBN 978-9955-34-524-4

Vieškelių dulkiš : [eileraščiai] / Vladimiras Sušilovas. – Klaipėda : Druka, 2014 (Klaipėda : Druka). – 279, [1] p.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-404-182-2

Viskas, ką jūs visada norėjote žinoti apie politiką (bet bijojote paklausti) : [humoristinis politikos žodynai] / Leonidas Donskis ; [dailininkė Kristina Norvilaitė]. – Vilnius : Versus aureus, [2015] (Klaipėda : Druka). – 59, [1] p. : iliustr.. – Tiražas [1000] egz.. – ISBN 978-9955-34-525-1

Vogti šokoladą : [romanas] / Viktorija Butautis. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 243, [3] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-5-415-02386-8 (jr.)

Žmogus, kuriam nieko nereikėjo : [romanas] / Rasa Aškinytė. – 2-oji laida. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 2

„Batsiuvys“

Savaitės filmai

Balsai ***

Šizofrenija sergantis fabriko darbininkas (Ryan Reynolds) atsitiktinai užmuša savo bendradarbę. Džeris – geras vaikinas, bet paskutiniu metu negeria išrašytų vaistą. Savo vizijose jis mato, kaip katinas įkalbinčia žudyti, o šuo iškinėja, kad jis yra geras žmogus. Vėl pradėjės vartoti vaistus, Džeris supranta, kad jo gyvenime daug daugiau prievertos, nei išsivaizduo. Ši juodosios komedijos, trilerio ir siaubo filmo mišinį sukūrė Marjane Satrapi („Persepolis“). Taip pat vaidina Anna Kendrick, Gemma Arterton, Jackis Weaveris (JAV, Vokietija, 2014). (Vilnius)

Batsiuvys ***

Pasibodėjęs savo darbu, Niujorko batsiuvys Maksas Simkinas dirba parduotuvėje, kuri jo šeimoje paveldima iš kartos į kartą. Netikėtai jis randa stebuklingą relikių ir gauna galimybę ižengti į savo klientų gyvenimą. Thomasas McCarthy fantastinėje komedijoje vaidina daug žvaigždžių: Adamas Sandleris, Steve'as Buscemis, Dusinas Hoffmanas, Ellen Barkin (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas)

Bėgte visą naktį ***

Brukline gangsteri ir samdomą žudiką Džimį Konloną (Liam Neeson) persekioja ne tik praciëties nuodėmës, bet ir konfliktas su mafijos galva (Ed Harris) bei ant kulnų lipiantis detektyvas. Kai mafijos taikiniu taps seniai nematytais Džimio sūnūs Maikas (Joel Kinnaman), vyras turës apsispręsti, kam išliks lojalus. I JAV persikėlusio ispanų režisierius Jaume's Collet-Serra filme taip pat vaidina Vincentas D'Onofrio, Nickas Nolte, Bruce'as McGillas ir Genesis Rodriguez (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Insurgentė **

Naujas filmas apie visuomenę, kur bet kokia individualybę turi būti sunaikinta. Šiakart Roberto Schwentke's filmo herojė Trisė (Shailene Woodley) turës susigrumti su vidiniais demonais ir testi kovą su milžiniška sąjunga, kuri gali ne tik sužlugdyti žmoniją, bet ir sunaikinti merginos artimuosis. Taip pat vaidina Theo Jamesas, Kate Winslet, Naomi Watts, Octavia Spencer, Jai'us Courtney'us (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Pelenė ***

Brolių Grimmų pasaka apie Pelēnę ikvėpė ne vieną kinematografininką. Naują pasakos versiją sukūrė britų režisierius ir aktorius Kennethas Branagh, nuspindės išryškinti amžinąjį meilės istoriją ir pasismaginti „Disney“ studijos suteiktomis galimybėmis kurti turtinges ir fantasmagoriškus vaizdus. Jam talkino scenografas Dante Ferretti ir kostiumų dailininkė Sandy Powell. Pagrindinius Pelenės ir princo vaidmenis sukūrė „Dauntono abatijoje“ išgarsėjusi Lily James ir Richardas Maddenas iš „Sostų žaidimo“. Cate Blanchett filme tapo piktajā pamote, Helena Bonham Carter – krikštamote fėja, Derekas Jacobis suvaidino karalių, Stellas Skarsgårdas – kunigaikštį (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Susikaupk **

Patyręs sukcijus (Will Smith) svajoja apie ramų gyvenimą, bet išsimyli marginą (Margot Robbie), pradedančią mokyti sudėtingo vertybų atėmimo iš piliečių amato. Jų santykiai tampa problema, kai paaiškėja, kad jausmai trukdo abiejų „verslui“. Glenno Ficarros ir Johno Requa komedija skirta tiems, kurie iš kino nelaukia nieko naujo (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Vaikinas iš gretimo namo **

Dar vienas filmas, perspėjantis apie sekso pavojus. Pagrindinė veikėja – išsiskyrusi brandaus grožio moteris (Jennifer Lopez) – užmezga santykius su kaimynystėje apsigyvenusiu jaunuoliu (Ryan Guzman). Ji net negali išsivaizduoti, kokiame pavojuje atsidūrė... Robo Coeno filme taip pat vaidina Ianas Nelsonas, Johnas Corbettas, Kristin Chenoweth, Lexi Atkins (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Agnė Narušytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Finansininkė – Brigitė Misiuvienė

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

27–IV. 2 d. – „Kino pavasaris“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.forumcinemas.lt)
Namai (JAV) – 11, 13.15, 15.45
Ex-Machina (D. Britanija, JAV) – 18.30
Šaulys (JAV) – 20.45
Kempiniukas plačiakelnis (JAV) – 11.15, 16 val.
27–31, IV. 2 d. – Pelenė (JAV) – 13.30, 18.15; IV. 1 d. – 13.30
27, 29, 31 d. – Bėgte visą naktį (JAV) – 21 val.
28, 30, IV. 2 d. – Susikaupk (JAV) – 21 val.

Forum Cinemas Akropolis

27–IV. 2 d. – „Kino pavasaris“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.forumcinemas.lt)
Namai (JAV) – 10.10, 11.20, 12.30, 14.45, 17, 18.30; Namai (3D, JAV) – 13.40, 16 val.; Ex-Machina (D. Britanija, JAV) – 13.20, 15.50, 19.10, 21.40; Šaulys (JAV) – 13.50, 16.30, 18.40, 21.30
IV. 1 d. – Greiti ir išsiutė 7 (JAV) – 19 val.
27–IV. 2 d. – Insurgentė (3D, JAV) – 10.30, 13.30, 15.20, 18.10, 21.10
Pelenė (JAV) – 10.40, 13, 15.35, 18.20
27, 30, 31, IV. 2 d. – Kempiniukas plačiakelnis (JAV) – 10.50, 14, 17.40; 28, 29 d. – 10.50, 11.40, 14, 17.40; IV. 1 d. – 10.50, 14 val.
27–IV. 2 d. – Kempiniukas plačiakelnis (3D, JAV) – 13.10, 16.10
28, 30, IV. 2 d. – Vaikinas iš gretimo namo (JAV) – 20.20
27–IV. 2 d. – Susikaupk (JAV) – 21.50
Meškiukas Paddingtonas (D. Britanija, Prancūzija) – 11 val.
Traukinio apiplėšimas, kurį ižykdė Saulius ir Paulius (rež. R. Marcinkus, S. Aškelavičius) – 16.20, 19.25
Bėgte visą naktį (JAV) – 20.50
Bitė Maja (Australija, Vokietija) – 11.30
Balsai (JAV, Vokietija) – 18 val.
Batsiuvys (JAV) – 21 val.
27, 29, 31 d. – Penkiaskesių pilkų atspalvių (JAV) – 20.20

„Skalvijos“ kino centras

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“
27 d. – Senukai ir geizeriai (Islandija, JAV) – 14.15; IV. 2 d. – 17 val.
2 d. – Meilės sala (Kroatija, Vokietija, Bosnija ir Hercegovina, Šveicarija) – 14.15 (*seansas senioroms*)
27 d. – Šventieji motorai (Prancūzija, Vokietija) – 16.30
27 d. – trumpametražių filmų programa „Du Benai“ – 19 val.
27 d. – Raudonasis ratas (Prancūzija, Italija) – 21 val.
29 d. – Kartą Amerikoje (Italija, JAV) – 21 val.
28 d. – Dédė Tonis, trys kvaliai ir slaptosios tarnybos (Bulgarija, D. Britanija) – 16 val.
30 d. – Tėcio mokykla (D. Britanija) – 19.30
IV. 2 d. – Rogeris Ebertas: toks gyvenimas (JAV) – 21 val.
28 d. – Nejirkėtina jaunojo išradėjo kelionė (Prancūzija, Australija, Kanada) – 12 val.
29 d. – Mažieji padaužos (Vokietija) – 11.30
28 d. – Dainų šalis (JAV, Lietuva) – 14.15
30 d. – Žvaigždė (Rusija) – 16.45
28 d. – Fenikas (Vokietija) – 18 val.
28 d. – Audros vaikai (Filipinai) – 20.15
IV. 1 d. – Steiko (r)evoliucija (Prancūzija, D. Britanija, JAV, Švedija, Ispanija, Japonija, Italija) – 15.15
29 d. – Dainų šalis (JAV, Lietuva) – 14.15
30 d. – Pomirtinis gyvenimas (Vengrija) – 19.30
30 d. – Gyvenimas akvariume (Islandija, Suomija, Švedija, Čekija) – 21.30
30 d. – Kultinės personos (trumpametražių filmai) – 14.45
30 d. – Greiti ižvarčiai (Meksika) – 17 val.
30 d. – Rankų gestai (Italija) – 19.15
30 d. – Žaurumas (Kanada, Norvegija) – 21.15
31 d. – Duktė (Pakistanas, JAV, Norvegija) – 17.15; Pamoka (Bulgarija, Graikija) – 19.15;
Gentis (Ukraina, Nyderlandai) – 21.45; Vien tik nugalėtojai (trumpametražių filmai) – 17 val.; Niekieno vaikas (Serbiija, Kroatija) – 19 val.; Džemė Boveri (Prancūzija) – 21.15
29 d. – Gyvenimas yra šventas (Danija),

Airija, Norvegija, Kolumbija) – 15.15
30 d. – Žudymo aktas (Danija, Norvegija, Didžioji Britanija) – 21 val. (filmą pristatys režisierius J. Oppenheimer)

29 d. – Pabėgimas iš Rygos (Latvija, Estija) – 17.30
29 d. – Kiek valandų tavo pasaulyje? (Ispanas) – 18.45; 31 d. – Žaurumas (Kanada, Norvegija) – 14.15 (*seansas senioroms*); IV. 1 d. –

Nulis motyvacijos (Izraelis, Prancūzija) – 18.45
30 d. – Antra mama (Brazilija) – 14.15 (*seansas senioroms*)

1 d. – Šokantys arabai (Izraelis, Vokietija, Prancūzija) – 14.15 (*seansas senioroms*)
31 d. – Lietuvos dokumentinis kinas iki

1990-ųjų – 17 val.

31 d. – Rankų gestai (Italija) – 19 val.

1 d. – Goli sala (Kroatija) – 21 val.

31 d. – Ponas Turneris (D. Britanija) – 21 val.; 1 d. – Lietuvos dokumentinis kinas po 1990-ųjų – 16.30

Pasaka

„Kino pavasaris“
27 d. – Nulis motyvacijos (Izraelis, Prancūzija) – 15.30

27 d. – Vakarienė kaip sapnas (Ispanija) – 17.45
27 d. – Getas (rež. J. Dautartas) – 19.30

27 d. – Tylos žvilgsnis (Danija, Indonezija, Norvegija, Suomija, D. Britanija) – 21.30

27 d. – Kritikai gurmanai (Švedija) – 15.15

27 d. – Kartą mano mama (Australija, Lenkija, Ukraina) – 17.15
27 d. – Trumpas konkursas. Tėvai ir vaikai (trumpametražių filmai) – 19 val.

27 d. – Gyvenimo komedijos (trumpametražių filmai) – 21 val.

28 d. – Trapus gyvenimas (Nyderlandai, Norvegija) – 17.30
28 d. – Mardanas (Kurdistanas) – 19.15

28 d. – Septintas veiksmas (JAV) – 21.30

28 d. – Lietuviai svetur. Nesuvaidintos istorijos (trumpametražių filmai) – 13 val.

28 d. – Mano gyvenimas pagal Nicolasą Windingą Refnį (Danija) – 15 val.

28 d. – Visos jos tokios (trumpametražių filmai) – 16.30

28 d. – Trupas konkursas. Nepaprasti pasimatymai (trumpametražių filmai) – 18.30

28 d. – Raudonoji armija (JAV, Rusija) – 20.30
29 d. – Mamytė (Kanada) – 12.15

29 d. – Meistras ir Tatjana (rež. G. Žickytė) – 15 val.

29 d. – Modris (Latvija, Graikija) – 12, 17 val.

29 d. – Dėl nepaaiškinamos priežasties (Vengrija) – 19 val.

29 d. – Messi (Ispanija) – 21.15

29 d. – Tevanikas (Arménija, Lietuva) – 14 val.

29 d. – Tėcio mokykla (D. Britanija) – 16 val.

29 d. – Metų hitai (trumpametražių filmai) – 17.45

29 d. – Priešas (Kanada, Ispanija) – 20 val.

30 d. – Steiko (r)evoliucija (Prancūzija, D. Britanija, JAV, Švedija, Ispanija, Japonija, Italija) – 15.15

30 d. – Šaukimas (Lenkija, Prancūzija) – 17.30

30 d. – Pomirtinis gyvenimas (Vengrija) – 19.30

30 d. – Gyvenimas akvariume (Islandija, Suomija, Švedija, Čekija) – 21.30

30 d. – Kultinės personos (trumpametražių filmai) – 14.45

30 d. – Greiti ižvarčiai (Meksika) – 17 val.

30 d. – Rankų gestai (Italija) – 19.15

30 d. – Žaurumas (Kanada, Norvegija) – 21.15

31 d. – Duktė (Pakistanas, JAV, Norvegija) – 17.15; Pamoka (Bulgarija, Graikija) – 19.15;

Gentis (Ukraina, Nyderlandai) – 21.45; Vien tik nugalėtojai (trumpametražių filmai) – 17 val.; Niekieno vaikas (Serbiija, Kroatija) – 19 val.; Džemė Boveri (Prancūzija) – 21.15

27, 28 d. – Bėgte visą naktį (JAV) – 23.40

27–IV. 2 d. – Traukinio apiplėšimas, kurį ižykdė Saulius ir Paulius (rež. R. Marcinkus, S. Aškelavičius) – 17.30; Meškiukas Paddington